

T.C.
FİLİBE BAŞKONSOLOSLUĞU
TİCARET ATAŞELİĞİ



BULGARİSTAN PAŞMAKLI
(SMOLYAN) BÖLGESİ

NİSAN 2016

T.C.
FİLİBE BAŞKONSOLOSLUĞU
TİCARET ATAŞELİĞİ

İÇİNDEKİLER	SAYFA NO:
1. GİRİŞ.....	2
2. PAŞMAKLI (SMOLYAN) HAKKINDA GENEL BİLGİLER	3
2.1. Bölgenin Ülke Genelindeki Yeri ve Önemi	3
2.2. Coğrafi Bilgiler ve Su Kaynakları.....	4
2.3. Nüfus.....	5
2.4. Eğitim	6
2.5. Paşmaklı'nın İlçeleri	7
1. Banite Belediyesi.....	7
2. Karabulak (Borino) Belediyesi.....	8
3. Dospat Belediyesi.....	9
4. Devın Belediyesi.....	9
5. Darıdere (Zlatograd) Belediyesi.....	10
6. Madan Belediyesi.....	11
7. Uzundere (Nedelino) Belediyesi.....	12
8. Rudozem Belediyesi.....	13
9. Çepelare Belediyesi.....	14
10. Paşmaklı (Smolyan) Belediyesi.....	14
3. SOSYAL VE EKONOMİK GÖSTERGELER.....	16
4. BÖLGENİN EKONOMİK DURUMU	20
4.1. Tarım ve Hayvancılık.....	20
4.2. Sanayi	22
4.2.1. Tekstil ve Konfeksiyon	22
4.2.2. Otomotiv	23
4.2.3. Kereste	24
4.2.4. Gıda Sanayisi	25
4.3 Ulaştırma	26
4.5. Turizm	26
4.6. Doğal Kaynaklar ve Madencilik.....	32
5. BÖLGENİN ÖNDE GELEN YERLİ VE YABANCI YATIRIMCILARI.....	33
6. BÖLGEDEKİ BAŞLICA EKONOMİK VE TİCARİ KURULUŞLAR.....	41
7. RAPORUN HAZIRLANMASINDA FAYDALANILAN KAYNAKLAR:.....	43

T.C.
FİLİBE BAŞKONSOLOSLUĞU
TİCARET ATAŞELİĞİ

1. GİRİŞ

Paşmaklı (Smolyan) raporu, Bulgaristan'a ilişkin bölge düzeyinde hazırlanan üçüncü rapordur. T.C. Filibe Başkonsolosluğu Ticaret Ataşeliği tarafından alandaki bire bir görüşme, inceleme ve toplantı notlarının Bulgaristan kaynaklı veriler ile harmanlanmasıyla hazırlanmıştır. Rapor, Bölgeye ilişkin genel bir görünüm sunmasının yanı sıra, içerdiği bilgiler itibariyle Türk iş dünyasının ticari, yatırım ve işbirliği imkânlarına dönük ihtiyaçlarını karşılamayı da hedeflemektedir.

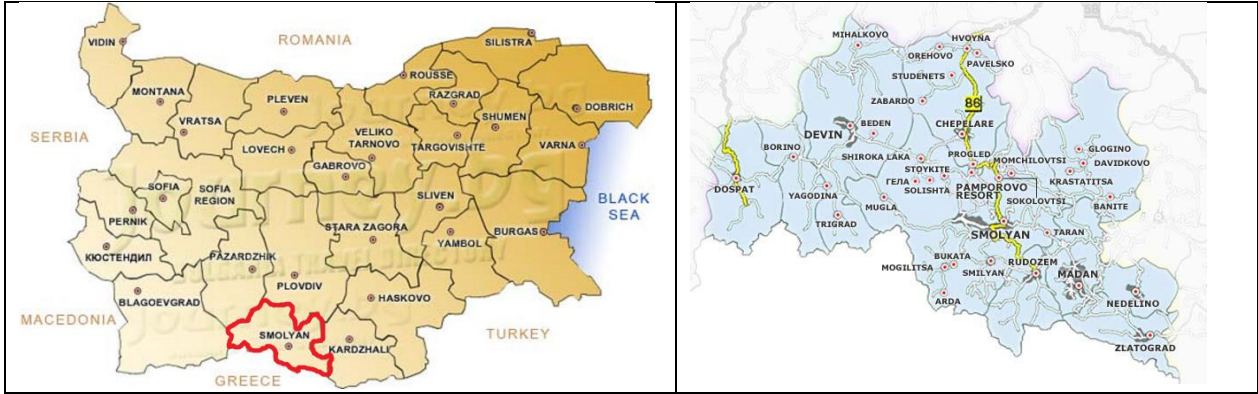
Rapor hazırlanırken güncel bölgesel verilere ulaşmanın güçlüğü nedeniyle elde edilebilen en güncel bilgiler ile yetinilmiştir. Paşmaklı raporuna, T.C. Ekonomi Bakanlığı internet portalı dış ilişkiler bölümü, Bulgaristan ülke profili, Ataşelik/Müşavirlik raporları sayfasından ulaşılabilir.



2. PAŞMAKLI (SMOLYAN) HAKKINDA GENEL BİLGİLER

2.1. Bölgenin Ülke Genelindeki Yeri ve Önemi

Bulgaristan'ın güneyinde Rodop dağları üzerinde Müslüman (Pomak ve Türk ağırlıklı) nüfusu ile de öne çıkan Paşmaklı, nüfus yapısı itibariyle Türkiye ile akrabalık ilişkileri de olan bir bölge. Bulgaristan'nın genelinde olduğu gibi nüfus azalması yaşanan bölge, nüfus yoğunluğu açısından da, son sıralarda gelmektedir. Müstakil bir yüksekokulun bulunmadığı ilde, **işsizlik oranı ülke ortalamasının yaklaşık iki katı** %19,4 civarındadır ve iş bulma amaçlı göçler artarak devam etmektedir. Dağlık yapısıyla yalnızca karayolu taşımacılığına açık olan ilde, demiryolu bağlantısı bulunmamaktadır. Ulaşım oldukça virajlı yollar üzerinden gerçekleşmekte bu da bölgeyi lojistik olarak elverişsiz bir hale sokmaktadır. Arazisinin %66'sı ormanlık, %27'si ise tarım arazisi statüsündedir.



1. Paşmaklı Haritası

T.C.
FİLİBE BAŞKONSOLOSLUĞU
TİCARET ATAŞELİĞİ

2.2. Coğrafi Bilgiler ve Su Kaynakları

Paşmaklı (Smolyan) Güney Bulgaristan'da, Rodop Dağları'nın merkezinde bulunan bir ildir. Yüzölçümü 3.192,9 kilometre karedir ve ülke'nin %2,9'nu oluşturmaktadır. Rodop dağlarının en yüksek kısmını kaplamaktadır. Paşmaklı'nın Filibe (Plovdiv), Pazarcık, Kırcaali, Yukarı Cuma (Blagoevgrad) illeri ve Yunanistan ile sınırları bulunmaktadır.

İdari açıdan Paşmaklı 10 belediye (Banite, Karabulak (Borino), Devin, Dospat, Darıdere (Zlatograd), Madan, Uzundere (Nedelino), Rudozem, Paşmaklı (Smolyan), Çepelare) ve 242 yerleşim yerine ayrılmıştır.

Bölgenin rakımı 450 ve 2191 metre arasında değişmektedir. Coğrafi yapısı dağlıktır. Bölgenin büyük kısmı - 2.093 bin dekar (%66) ormanlar ile kaplıdır. Tarım arazileri 851 bin dekar ile bölgenin %27'sini oluşturmaktadır.

Paşmaklı bir yandan el değmemiş temiz doğası, diğer yandan da zengin mineral su, maden ve orman kaynakları ile bilinmektedir.

Mineral su kaynakları açısından bölgede önemli birkaç merkez bulunmaktadır. Bunlardan biri Devin ilçesidir. Devin'de elde edilen mineral suyun (37-42° C) hipotonik (düşük basınçlı) özelliği onu içildiğinde böbrek-üroloji ve mide-bağırsak hastalıkları tedavisinde yararlı kılmaktadır. Dış kullanımda ise suyun tansiyonu düşürdüğü, eklemelere iyi geldiği söylenmektedir. Buradan çıkan suyun Pamporovo tatil köyüne aktarılması için altyapı hazırlanması da öngörülmektedir. Böylece Pamporovo'nun sadece kışın değil her sezonda turist çekmesi hedeflenmektedir.

Mineral su açısından diğer önemli sayılan merkez Paşmaklı'dan (Smolyan) 56 km, Filibe'den (Plovdiv) ise 130 km uzaklıkta bulunan Banite ilçesidir. İlçenin merkezinde sıcaklığı 35 - 43°C olan mineral su kaynağı bulunmaktadır. Su, azot, hidrokarbonat, sodyum, sülfat, potasyum, flor bileşikleri içermektedir ve kas-iskelet sistemi, mide-bağırsak sistemi, sinir periferik sisteminde görülen hastalıklara iyi geldiği öne sürülmektedir.

Darıdere'nin (Zlatograd) çok yakınında bulunan Erma Reka yerinde de mineral su kaynağı bulunmuştur ve gelecekte kaynağın dinlenme ve tedavi/ rehabilitasyon için kullanılması planlanmaktadır. Buradan çıkan su oldukça yüksek sıcaklıktadır (80-100°) ve cilt, mide vb. hastalıklarına iyi geldiği (böbrek hastalıklarında kullanılması sakıncalıdır) söylenmektedir. Bu kaynağın aynı zamanda Darıdere'deki kamu binalarının ısıtılması için de kullanılacağı ifade edilmektedir.

Zengin mineral su kaynakları varlığı Paşmaklı'ya büyük imkânlar sunmaktadır. Balneoloji, SPA ve sağlık turizminin geliştirilmesi için sağladığı katkılar bunlardan başlıcalarıdır.

Paşmaklı'nın önde gelen barajları arasında 18 km uzunluğa, 40 m derinliğe ve 420 milyon m³ hacme sahip, Bulgaristan'ın 2. en büyük barajı olan Dospat Barajı yer almaktadır. Baraj elektrik üretimi, tatlı su balıkçılığı ve su turizmi için kullanılmaktadır. Dospat barajı aynı zamanda "Dospat – Vıça" ("Dospat – Devin - Kriçim") su çağlayanının ilk ayağı sayılmaktadır. Adı geçen çağlayan Bulgaristan'ın büyük su projeleri arasında yer almaktadır.

T.C.
FİLİBE BAŞKONSOLOSLUĞU
TİCARET ATAŞELİĞİ



2. Dospat – Vıça su çağlayanında Dospat barajından gelen su Teşel su elektrik santraline, oradan Devın elektrik santraline, Tsankov Kamak barajı ve elektrik santraline, daha sonra da Kriçim barajı ve elektrik santraline yönlendirilmektedir. Bu proje Bulgaristan'ın en büyük altyapı projeleri arasındadır.

2.3. Nüfus

Bulgaristan'da en son gerçekleşen nüfus sayımına göre Paşmaklı'da 113.984 kişi yaşamaktadır. Bu rakam ülke nüfusunun %1,58'ni oluşturmaktadır. Paşmaklı nüfusunun %55'i şehirde/ kasabalarda, %45'i ise köylerde yaşamaktadır. İlin kırsal bölgelerde yaşayan nüfusunun, ülke ortalamasına göre (%26,9), ortalamasının oldukça üzerinde olduğu görülmektedir.

Resmi verilere göre bölge nüfusunun % 40'ı Müslüman'dır. Bununla birlikte, Müslüman nüfusun daha fazla olduğu tahmin edilmektedir. Maden, Rudozem, Devın, Dospat, Borino, Darıdere ilçeleri ile kısmen Paşmaklı merkez, Müslüman/Pomak yapısıyla öne çıkmaktadır. Bölgedeki Türk kökenli nüfus ise yine resmi rakamlara göre % 5 oranındadır.

Yerel otoriterelin görüşlerine göre önemli ölçüdeki Müslüman nüfusun varlığı, Türkiye ile varolan akrabalık ilişkileri vb. hususlar Türk yatırımcıların buraya çekilmesinde kolaylaştırıcı unsur olmaktadır. Ayrıca Paşmaklı'nın gerek güvenlik gerekse de yolsuzluk sıralamasında ülke bazındaki en düşük oranlara sahip olmasında, değerlerine/geleneklerine düşkün bir sosyal yapıya sahip olmasının da önemli katkıları olduğu ifade edilmektedir.

T.C.
FİLİBE BAŞKONSOLOSLUĞU
TİCARET ATAŞELİĞİ

Ülkenin genelinde olduğu gibi burada da yaşlı nüfusun her geçen gün arttığı ve gerek göç gerekse doğum oranının düşük olması sebebiyle nüfusun azaldığı gözlemlenmektedir. Resmi istatistikler üzerinden hesaplama yapılırsa Paşmaklı nüfusunun son 10 yılda %14 azaldığı gözükmektedir.

Paşmaklı, Bulgaristan'ın büyük şehirlerinde ve AB'nin gelişmiş ülkelerinde daha iyi iş imkânları bulmak adına yapılan göçler neticesinde ciddi oranda nitelikli işgücü ve dolayısıyla nüfus kaybına uğramıştır. Burada nitelikli genç nüfusu 400-600 levalarla istihdam etmenin çok fazla mümkünatı kalmamış, bu şartlarda çoğu aileler için göç kaçınılmaz kılınmıştır.

2.4. Eğitim

Paşmaklı'da müstakil bir üniversite bulunmamaktadır. Ancak Varna Serbest Üniversitesi'nin Paşmaklı Şubesi (Psikoloji; İşletme İdaresi ve Yönetimi; Kamu İdaresi ve Yönetimi; Uluslararası Ekonomik İlişkiler; Muhasebe; Bilişim Teknolojileri; Bina ve Tesis İnşaatı; Turizm; Ulusal Güvenliği Koruma; Suça Müdahale ve Kamu Düzenini Koruma) ve Filibe Üniversitesi Paşmaklı Şubesi (Filoloji ve Pedagoji Bölümü; Çevre Matematik ve Sanayi Bilimleri Bölümü) burada faaliyet göstermektedir. Ayrıca iki kolej de bulunmaktadır: Paşmaklı Teknik Koleji ve Koruma ve Güvenlik Özel Profesyonel Koleji.

Paşmaklı'daki Mesleki Liseler aşağıda sayılmıştır:

- Karl Marx İktisat Lisesi (Paşmaklı)
- Uygulamalı Bilimler Profesyonel Lisesi (Paşmaklı)
- Aleksandır Stepanoviç Popov Elektrik Mühendisliği Profesyonel Lisesi (Devin)
- Hristo Botev Meslek Lisesi (Zlatograd)
- Vasil Dimitrov Meslek Lisesi (Madan)
- Köy ve Orman Sanayisi Meslek Lisesi (Çepelare)
- Vasil Levski Meslek Lisesi (Dospat)
- İnşaat Meslek Lisesi (Paşmaklı)
- Hristo Botev Teknik Meslek Lisesi (Paşmaklı)
- Turizm Meslek Lisesi (Paşmaklı)
- Turizm Meslek Lisesi (Çepelare)
- Turizm Yönetimi Özel Meslek Lisesi (Paşmaklı)



3. Paşmaklı'da müstakil bir üniversite bulunmamaktadır. Ancak Varna Serbest Üniversitesi ve Filibe Üniversitesi'nin Paşmaklı şubeleri burada faaliyet göstermektedir.

2.5. Paşmaklı'nın İlçeleri

Paşmaklı 10 belediye (Banite, Karabulak (Borino), Devin, Dospat, Darıdere (Zlatograd), Madan, Uzundere (Nedelino), Rudozem, Paşmaklı (Smolyan), Çepelare) ve 242 yerleşim yerine ayrılmıştır. Paşmaklı'nın tüm ilçeleri, merkezi hariç, işsizlik oranları ülke ortalamasının üzerinde olduğu için **2020 yılına kadar, kurumlar vergisi ödemeyecek ilçeler arasına dâhil** edilmişlerdir.

1. Banite Belediyesi

Banite belediyesinin yüzölçümü 301 km²'dir, nüfusu ise 4.923 kişiden oluşmaktadır. Tüm Paşmaklı (Smolyan) genelinde olduğu gibi, ilçenin orman varlığı zengindir. Belediyenin orman varlığı 201.398 dekarlık araziye tekabül etmektedir. Arazinin 42.180 dekarlık kısmı orman içi otlaklardan oluşmaktadır. Burada **kereste ve hayvancılık sektörlerinin** yanı sıra **şifalı bitki yetiştiriciliği** (çuha çiçeği, sarı kantaron, kekik, keklilotu, nane, civanperçemi vb.) için de uygun koşullar mevcuttur.



4. Çuha çiçeği, civanperçemi, sarı kantaron ve kekik

Tarım arazilerinin büyüklüğü ise 82.182 dekadır ve belediye topraklarının %27,4'nü oluşturmaktadır. İşlenen toprakların büyük bir kısmı **patates yetiştiriciliği** için kullanılmaktadır. Patateste ortalama verimin dekar başına 1500 kg olduğu belirtilmektedir. Tarımda yaygın olan diğer mahsul tütündür, ancak devletin **AB ile uyumlu yürüttüğü tarım politikası gereğince tütün payının azaltılması hedeflenmektedir** ve dolayısıyla tütün eskiden sahip olduğu önemi kaybetmektedir.

Orman varlığı, aynı zamanda içinde barındırdığı otlaklar ve meralar ile hayvancılığın geliştirilmesi için potansiyel arz etmektedir. Ancak, hayvancılığın hâlihazırdaki durumu itibarıyla buradaki et ve süt üretiminin, ülkenin düzlük bölgelerine göre daha pahalıya mal olduğu da görülmektedir. Hayvan yetiştiricilerinin düşük rekabet gücüne sahip olmalarının başlıca sebepleri arasında; büyük yem üreticilerinin bölgeden uzak olmaları, sektörün tamamen küçük hane işletmelerince yürütülüyor olması, yerel hayvancılık derneklerinin/ birliklerinin bulunmaması gibi sebepler sayılabilir.



5. Paşmaklı'nın genelinde olduğu gibi burada da tarımda yaygın olan mahsuller patates ve tütündür. Bölge, hayvancılığın geliştirilmesinde fırsatlara da sahiptir.

T.C.
FİLİBE BAŞKONSOLOSLUĞU
TİCARET ATAŞELİĞİ

Yukarıda da değinildiği üzere Banite belediyesinin büyük kısmı (%64,4) ormanlıktır. Buradaki ormanların %65'i kozalaklı ağaçlardan (çam) oluşmaktadır. Dolayısıyla **kereste sektörü ilçenin ekonomisinde önemli yere sahiptir**. Buradan **elde edilen keretsenin büyük kısmı Türkiye'ye ihraç edilmektedir**.

Belediyenin kalkınma planları arasında, patates üretimine dayalı olarak, **patates işleme ve paketlenme için yatırımcı çekilmesi ve tesis kurulması** yer almaktadır. Ayrıca **orman meyvelerinin, şifalı bitkilerin, mantarların buradaki zengin varlığı** da potansiyel çalışma alanları sunmaktadır.

Küçük ilçenin ekonomisinde tekstil de önemli paya sahiptir. Tekstili bir büyük işletme– “Natsionalni Distributori” EOOD (Ulusal Distribütörler) ve az sayıda küçük işletme temsil etmektedir. “Natsionalni Distributori” şirketi hazır giyim üretmektedir ve üretiminin büyük kısmını ihraç etmektedir.

İlçenin sınırları içerisinde 2 küçük hidroelektrik santrali bulunmaktadır. Gelecekte, Küçük Arda (Malka Arda) nehri boyunca daha 4 küçük su elektrik santralinin kurulması beklenmektedir.

Bölge turizmin geliştirilmesi için de elverişlidir. Bir yandan temiz havası ve sıcak mineral su kaynağı ile spa ve sağlık turizminin, diğer yandan da dağlık coğrafi yapısı, zengin orman varlığı ve yabani hayvanları ile de **av turizminin** geliştirilmesi için imkânlar sunmaktadır.



6. Bölgenin temiz havası ve sıcak mineral su kaynağının var olması spa ve sağlık turizminin geliştirilmesi için imkan sunmaktadır.

2. Karabulak (Borino) Belediyesi

Paşmaklı'nın Karabulak (Borino) belediyesinin yüzölçümü 173 km²'dir, nüfusu ise 3.597 kişiden oluşmaktadır (bölge nüfusunun %3'ü). Belediyenin web-sitesinde yer alan bilgilere göre köy 1750 – 1800 yıllarında Osmanlı döneminde Karabulak adıyla ortaya çıkmış, 1930'lara kadar Türklerin yoğun olarak yaşadığı bölgenin ismi 1934 yılında Borino olarak değiştirilmiştir.

Karabulak'ın ekonomisi tarımda **patates yetiştiriciliğine, hayvancılığa ve kereste işletmelerine** dayanmaktadır.



7. Karabulak'ın ekonomisi tarımda patates yetiştiriciliğine, hayvancılığa ve kereste sektörüne dayanmaktadır.

T.C.
FİLİBE BAŞKONSOLOSLUĞU
TİCARET ATAŞELİĞİ

3. Dospat Belediyesi

Dospat ilçesinin yüzölçümü 283 km²'dir, nüfusu ise 9.116 kişiden oluşmaktadır. Dospat ekonomisinde ağırlıklı olarak **patates yetiştiriciliği, kereste sektörü ve hafif sanayi – tekstil ve ayakkabı üretimi** – yer almaktadır. Dospat'ın özelliklerinden biri, Bulgaristan sınırları içerisinde rakımı en yüksek olan (1200 m yükseklikte) Dospat Barajı'nın yanında bulunmasıdır. Baraj aynı zamanda Bulgaristan'ın ikinci en büyük barajıdır. Barajın çevresindeki doğanın güzelliği ve son yıllarda geliştirilen **su sporları sayesinde** ilçenin turizmi de gelişmektedir. Buna bağlı olarak burada **küçük aile otelleri** faaliyet göstermektedir. Yaz aylarında mantar, şifalı bitki, orman meyvelerinin (yabanmersini, ahududu, böğürtlen, dağ çileği vb.) toplanması ve pazarlanması yerel insanlara maddi katkı sağlamaktadır. Genel olarak ilçe ekonomisinin, azalan nüfus, ulaşım zorluğu yatırım eksikliği gibi sebeplerden dolayı gerilediği değerlendirilmektedir.



8. Burada Bulgaristan'ın ikinci en büyük barajı bulunmaktadır. Barajın çevresindeki doğanın güzelliği ve son yıllarda geliştirilen su sporları sayesinde ilçenin turizmi de ivme kazanmaktadır. Yaz aylarında mantar, şifalı bitki, orman meyveleri (yabanmersini, ahududu, böğürtlen, dağ çileği) toplanması ve pazarlanması yöre insanına maddi katkı da sağlamaktadır.

4. Devin Belediyesi

Devin ilçesi Rodopların güney batı kısmında yer almaktadır. Belediyeye 16 yerleşim yeri bağlıdır. Devin'in yüzölçümü 574 km²'dir, nüfusu ise 13.593 kişiden oluşmaktadır. Devin'in **doğal mirası turizmin geliştirilmesi için elverişlidir**. Doğanın burada oluşturduğu harikalar doğal bir turistik ortam sağlamakta ve çok sayıda ziyaretçi çekmektedir.

Devin su kaynaklarınca zengin bir ilçedir ve mineral su kaynakları ile de meşhurdur. Buradan **Bulgaristan çapında ünlü olan Devin (Breze köyü) ve Mihalkovo (Mihalkovo köyü) içme mineral suları** elde edilmektedir. Devin markası, Bulgaristan mineral su markalarının büyükleri arasındadır. **Devin, Bankya ve Gorna Banya mineral su şirketleri Bulgaristan pazarının %60'dan fazlasına sahiptirler**. Mihalkovo mineral suyu daha küçük miktarlarda elde edilmesine rağmen, doğal olarak karbondioksit içerdiği ve yararlı özelliklerinden dolayı, Bulgaristan'da tercih edilen markalar arasındadır.

T.C.
FİLİBE BAŞKONSOLOSLUĞU
TİCARET ATAŞELİĞİ



9. Devın mineral su kaynaklarını gerek gıda sanayisine, gerek spa turizmine olumlu yansıtmaktadır.

İlçe sınırları içerisinde faaliyet gösteren firmaların çoğu kereste, inşaat, hafif sanayi, gıda sanayisi, makine imalatı sektörlerindedir.

Turizmin geliştirilmesinde büyük potansiyel olduğu değerlendirilmektedir. Burada mineral su kaynaklarına dayalı sağlık ve spa turizmi geliştirilmesinin yanı sıra, köy turizmi, dağ turizmi, av turizmi, mağara turizminin geliştirilmesi için elverişli imkânlar mevcuttur.

Devın'ın büyük sayıda ziyaretçi çeken yerleri **Trigrad Vadisi** ve **“Dyavolsko Gırlı” (Şeytan Boğazı) mağarasıdır**. Bulgaristan'daki en büyük mağara olma özelliğine sahip olan Şeytan Boğazının salonlarının hacmi oldukça büyüktür.

Özellikle kış aylarında sayısı 2000'in üzerine çıkan ve Balkanların en büyük yarasa kolonisini bu mağarada görülebilmektedir. Yalnızca rehberle girilebilen mağara, yıl boyu ziyaretçilere açıktır.

5. Darıdere (Zlatograd) Belediyesi

Darıdere'nin yüzölçümü 172 km²'dir, nüfusu ise 12.321 kişiden oluşmaktadır. Darıdere'nin toprakları büyük ölçekli tarım ve hayvancılık için fazla elverişli olmadığından, burada genellikle **patates** yetiştirilmektedir ve maalesef büyük hayvan çiftlikleri de bulunmamaktadır. Fakat burada, gramı altından daha pahalı olduğu ifade edilen, **safran bitkisinin, toprağın killi, çakıllı ve eğimli yapısı sayesinde, çok iyi yetiştiği söylenmektedir**.

Darıdere'nin ekonomisinde tekstilin önemli bir yeri olduğu görülmektedir. Sektördeki firmalar Türkiye ile de çalışmakta olup, İmeks, Beloteks, Türk yatırımcısı Tekstar 2012 gibi isimler bazılarıdır.



10. Darıdere'de de tarımda en yaygın ürün patatestir. Burada ayrıca gramı altından daha pahalı olduğu ifade edilen, safran bitkisinin, toprağın killi, çakıllı ve eğimli olduğu için, çok iyi yetiştiği söylenmektedir. Ev tekstili sektöründe üretim yapan Türk yatırımcıları da bulunmaktadır.

T.C.
FİLİBE BAŞKONSOLOSLUĞU
TİCARET ATAŞELİĞİ

İlçede **kurşun – çinko yatağı** da bulunmaktadır (Erma Reka madeni). Sözkonusu yatak GORUBSO – ZLATOGRAD AD şirketi tarafından işletilmektedir. Yine Darıdere yakınlarında bulunan Vırba-Batantsi madeni de Madan’daki GORUBSO-Madan işletmesine bağlı Vırba-Batantsi AD şirketi tarafından işlenmektedir.

Darıdere turizm açısından gelişmiş bir yerdir. Kent, ziyaretçilerine otantik kültürel ortamlar sunarak her mevsimde turist çekebilmektedir. Darıdere belediyesi konumunun verdiği avantajla da turistlere, “deniz + dağ” turizm paketlerini birlikte sunabilmektedir. (Bulgaristan’ın meşhur kayak merkezi Pamporovo buradan 75 km, Yunan sahili ise buradan yaklaşık 70 km mesafededir).



11. Darıdere eski evleri ve ziyaretçilere verdiği otantik kültürel ambiansı ile turistler tarafından sevilmektedir. Burada ayrıca turistlere “deniz + dağ” turizm paketleri sunulmaktadır (Bulgaristan’ın meşhur kayak merkezi Pamporovo buradan 75 km, Yunan sahili ise buradan yaklaşık 70 km mesafededir).

Darıdere’nin çok yakınında bulunan Erma Reka’da mineral su kaynağı bulunmuştur ve gelecekte kaynağın dinlenme ve tedavi/ rehabilitasyon için kullanılması planlanmaktadır ve dolayısıyla SPA ve sağlık turizminin gelişmesi için potansiyel sunmaktadır. Buradan çıkan su oldukça yüksek derecededir (80-100°) ve cilt, mide vb. hastalıklarına iyi geldiği (böbrek hastalıklarında kullanılması sakıncalıdır) söylenmektedir. Su, aynı zamanda Darıdere’deki kamu binalarının ısıtılması için de kullanılacaktır. İlçe turizminin geliştirilmesinde AB fonları kapsamında yürütülen Bulgaristan – Yunanistan Bölgesel İşbirliği Programı’nın önemli katkıları olduğu da ifade edilmektedir.

6. Maden (Madan) Belediyesi

Madencilik ile ünlü olan Madan ilçesinin isminin de “maden”den geldiği tahmin edilmektedir. Madan’ın yüzölçümü 175 km²’dir, nüfusu ise 12.276 kişiden oluşmaktadır. Belediyenin websitesinde yer alan bilgilere göre ilçe, Osmanlı İmparatorluğu döneminde sadece madencilik merkezi değil aynı zamanda çevresinde ticari ve zanaatlar merkezi olarak da bilinmekteydi. Dönemin tüccarları, aralarında Selanik, İskeçe, Gümülçine’nin de bulunduğu, şehirler ile ticaret yapmaktaydı. Yerel halk büyük sayıda küçükbaş hayvan yetiştirmekteydi. Elde edilen yün ile halılar, örtüler vb. üretilmekteydi ve bunlar Akdeniz’e yakın Drama, Kavala gibi şehirlere satılmaktaydı.

Yine aynı dönemde rakımı 1500 m’yi aşan yerlerde tarlalar işleniyordu ve buralarda çavdar, arpa ve mısır ekiliyordu. Hayvancılık yaygındı ve yaz aylarında bu bölgelerde otlayan hayvanlar, kış aylarında Akdeniz’e iniyordu.

Madan, yoğun Müslüman Pomak nüfusu ile ve nüfusunun Türkiye ile olan akrabalık ilişkileriyle öne çıkan ilçelerdendir. Paşmaklı’nın ve Bulgaristan’ın birçok bölgesinde olduğu gibi, önemli oranda demografik

T.C.
FİLİBE BAŞKONSOLOSLUĞU
TİCARET ATAŞELİĞİ

krize mağruz kalmıştır. AB ve diğer ülkelere göç eden genç nüfus gün geçtikçe yaşlanan ebeveynlerini geride bırakmaktadır.

Madan’da hâlihazırda 6 ilkokul, 2 ortaokul ve 1 meslek lisesi bulunmaktadır.

Madan’ın ekonomisi tüm Paşmaklı için geçim sağlayan **keresteciliğe, fason ve ihracata yönelik çalışan tekstile ve madencilğe dayanmaktadır**. Madencilikte ve yan sanayisinde çinko – kurşun yataklarını işleyen Gorubso – Madan AD ve Minstroy – Rodopi AD şirketleri, Bulgaristan savunma sanayisinin en büyük üreticisi olan VMZ – Sopot şirketine siyah ve renkli metallere detay üreten Mehaniçen Zavod AD şirketi vb. yer almaktadır. Kimya sanayisinden ise Heveya – Kim AD – otomobil lastikleri için kauçuk ürünleri üreticisi, Proma OOD - plastik ürünler ve polikloropren yapıştırıcı üreticisi – gibi isimler bulunmaktadır.



12. Madan’ın ekonomisi tüm Paşmaklı için geçim sağlayan keresteciliğe, fason ve ihracata yönelik çalışan tekstile ve madencilğe dayanmaktadır.

Burada turizm de potansiyel alan olarak görülmektedir. Köy turizminin geliştirilmesi için imkânlar bulunmaktadır.

Buraya ulaşım sadece karayolu ile sağlanmaktadır.

7. Uzundere (Nedelino) Belediyesi

Uzundere’nin (Nedelino) yüzölçümü 102 km²’dir, nüfusu ise 7.221 kişiden oluşmaktadır. Yerel halkın temel geçim kaynağı **tarım, hayvancılık ve tekstil** sektörlerindedir. Tarım arazilerinin toplamda 28.880 dekar olduğu, işlenen arazilerin ise 10.000 dekar olduğu açıklanmaktadır. Tarımda en fazla **patates ve tütün** yetiştirilmektedir. Ancak tütünün AB politikaları gereğince yerini başka ürünlere bırakması öngörülmektedir. Tekstilde 15’den fazla fabrika ve atölyenin faaliyet gösterdiği belirtilmektedir. Tekstil fabrikalarının en büyüklerinde 120-150 arası kişi çalıştırıldığı ifade edilmektedir.

İlçenin orman zenginliği 72.795 dekara tekabül etmektedir. Büyük orman varlığı **kereste sektörü, turizm, şifalı bitki toplanması gibi alanların** gelişmesine uygun koşullar sağlamaktadır.

İlçenin en büyük sorunları arasında büyük işsizlik oranı yer almaktadır. Bölgede büyük oranda “işçi göçü” meydana gelmektedir. Bununla kastedilen bölge erkeklerinin mevsimsel veya kalıcı olarak Bulgaristan’ın daha büyük şehirlerine veya AB ülkelerine inşaat sektöründe işçi olarak çalışmaya gitmeleridir.

T.C.
FİLİBE BAŞKONSOLOSLUĞU
TİCARET ATAŞELİĞİ

8. Palas (Rudozem) Belediyesi

Palas'ın (Rudozem) yüzölçümü 183 km²'dir, nüfusu ise 10.069 kişiden oluşmaktadır. Palas Müslüman Pomak nüfusu ile de Türkiye ile akrabalık ilişkileri olan ilçelerdendir. Bölgenin coğrafi yapısından dolayı hayvancılığın çokça gelişme imkânının olmadığı değerlendirilmektedir.

10 bin nüfuslu şehrin en önemli gelir kaynağı 1990'ların ortalarına kadar madencilik olmuştur ve bu sektör halen önemli bir potansiyele sahiptir. Sektör 90'lı yıllara kadar 4000 kişiye iş verirken, halihazırda 500 kişiye geçim sağlamaktadır. Burada Bulgaristan'ın önemli firmalarından Filibe (Plovdiv) merkezli KCM AD firmasının da ortağı olduğu maden işleme tesislerinde **kurşun ve çinko** işlenmektedir. Bu tesislerin atıkları **gaz beton üretiminin en önemli hammadesi olup, ytongtan daha kaliteli olduğu ve sudan etkilenmediği belirtilmektedir**. Atıklar hâlihazırda belediye ve fabrika sahalarında muhafaza edilmektedir ve ilgilenecek üretici firmalara sunulabilmektedir. Kaplama taş (riyolit) ve mermer de potansiyel alanlar olarak gözükmektedir. Madencilikte faaliyet gösteren büyük isimler arasında Rudmetal AD – kurşun-çinko cevher işlenmesi – yer almaktadır.

Diğer önde gelen sektörler kimya (kozmetik), tekstil, inşaat, gıda sanayisi ve kereste sektörüdür. Kozmetik sektöründen Bulgaristan'ın önde gelen isimlerinden Rubella Beauty şirketi Palas'ta faaliyet göstermektedir. Bu alanda, ilçede faaliyet gösteren, diğer önemli isim ise Ventoni Cosmetics'dir.

Tekstil sektörü de yerel ekonomide önemli paya sahiptir. Üretim yapan firmalar sadece iç piyasaya değil, dış piyasaya da ürün sunmaktadırlar. Sektörün bilinen isimleri arasında Bapa Sport, D&L Sport vb. yer almaktadır.



13. Palas'ta da kurşun-çinko cevherleri işlenmektedir. Kozmetikte Bulgaristan'ın önde gelen markalarından Rubella Beauty burada faaliyet göstermektedir. Geleneksel olarak tekstil de yerel ekonominin önemli parçasıdır.

Şifalı bitki yetiştiriciliği Paşmaklı'nın genelinde olduğu gibi büyük potansiyele sahiptir, zira burada kekik, keklikotu, civanperçemi, sarı kantaron, lavanta, aynısafa, adaçayı vb. yetişmektedir.

Turizm alanında ise **dağ ve köy turizminin geliştirilmesi** için uygun koşullar mevcuttur. Ayrıca Bulgaristan'ın önemli kış tatil köylerinden Pamporovo'nun buraya yakınlığı ilçe için avantajdır. Bununla birlikte kasabadaki inşası yeni bitirilen spor tesisleri de, hâlihazırda ulusal müsabakalarda kullanılmaya başlamıştır. Özellikle **bölgenin havası ve doğası ile birlikte düşünüldüğünde, burası takımlara kamp yapılabilecek uygun bir ortam sunmaktadır**.

T.C.
FİLİBE BAŞKONSOLOSLUĞU
TİCARET ATAŞELİĞİ

9. Çepelare Belediyesi

Çepelare belediyesinin yüzölçümü 376 km²'dir, nüfusu ise 7.245 kişiden oluşmaktadır. Belediyenin yerel ekonomiyi geliştirmede ana öncelikleri arasında **turizm, orman ürünleri ve tarım** yer almaktadır. Çepelare'nin en büyük işletmesi "Pamporovo-ski" OOD firmasıdır. Şirketin faaliyet alanı; **dünyanın 2. (ikinci) en büyük ski-kayak üreticisi** olan Avusturyalı "Atomic" firması için ski ve snowboard üretimidir. İkinci en büyük işletme ise tatil köyü Pamporova'da lift ve kayak pistlerini işleten Pamporovo AD şirkettir. Kereste sektörü göreceli olarak gelişmiş durumdadır. Buradaki ormanların %70'nden fazlası özel mülkiyettir.

10. Paşmaklı (Smolyan) Belediyesi

Paşmaklı il merkezi Bulgaristan'ın güney kısımlarında bulunmaktadır ve Yunanistan ile sınırı oluşturan illerdendir. İlçenin yüzölçümü 854 km²'dir, coğrafi yapısı ise dağlıktır. Merkez Paşmaklı il'inin %26,75'ini oluşturmaktadır ve böylece ilin en büyük ilçesi konumundadır (Bulgaristan'ın yüzölçümü ile oranı %0,77'dir). Nüfusu 41.452 kişiden oluşmaktadır.

Paşmaklı'nın Yunanistan ile **sınırötesi işbirliği programları** munasebetiyle büyük potansiyeli olduğu ve bu potansiyelin ileride Palas (Rudozem) – İskeçe (Xanthi) arasındaki açılacak "Elice" sınır kapısıyla daha da artacağı değerlendirilmektedir. Hâlihazırda Darıdere (Zlatograd) – Thermes sınır kapısı hafif araçlar ve küçük kamyonlar için açık durumdadır. Sınır kapısının Paşmaklı merkezden mesafesi 70 km civarındadır. İlçenin sınırları içerisinde Avrupa karayolu koridorlarından herhangi birinin bulunmamasının yanısıra tren yolu ağı da mevcut değildir. Bu haliyle ulaşım açısından dezavantajlı bir konuma haizdir.

Paşmaklı'da tarım sektörünün, bölgenin dağlık yapısı büyük ölçekli işletmelere imkân vermediğinden, küçük ve dağınık arazilerden oluşan işletmeler şeklinde olduğu ifade edilmektedir. Burada en fazla yetiştirilen ürünler; **patates ve bakliyat** türleridir. Hayvancılığın da geçmişe bakarak zayıf olduğu değerlendirilmektedir. Birkaç küçükbaş hayvan ve tavuk/ kanatlı çiftliği dışında, hayvancılık kendi ihtiyaçlarını karşılayan küçük aile çiftlikleri ile sınırlıdır.



14. Burada en fazla yetiştirilen ürünler patates ve fasulyedir. Birkaç çiftlik dışında, hayvancılık küçük birkaç hayvanlı hanelerde yerel ihtiyaçlar için yetiştirilmektedir.

T.C.
FİLİBE BAŞKONSOLOSLUĞU
TİCARET ATAŞELİĞİ

Paşmaklı'nın diğer önde gelen sektörleri arasında kerestecilik yer almaktadır. Dünya Ticaret Örgütü'nün verilerine göre, Bulgaristan'ın toplam 43 milyon ABD değerindeki **kereste ihracatının yaklaşık %60'ı Türkiye'ye yapılmaktadır**. Yerel otoritelerin görüşlerine göre tarımda olduğu gibi, kereste sektöründe de üretim-işleme-pazarlama süreci tamamlanmış olmadığından yerel ekonominin bundan yeterince fayda sağlayamadığı, bu zincire yönelik yapılabilecek yatırımların potansiyel içerdiği şeklindedir.

Tekstil sektörünün de yerel ekonominin önemli bir parçası ve son dönemde en fazla yatırım çeken sektörler arasına girdiği ifade edilmektedir. Ancak bu sektördeki yatırımlar stratejik olarak değil, daha fazla niteliksiz bayan iş gücüne istihdam olarak değerlendirilmektedir.

Paşmaklı ekonomisine önemli oranda katkı sağlayan şirketler arasında, otomotiv sektöründe faaliyet gösteren, Areksim Engineering ve Alman sermayeli Kostal şirketleri yer almaktadır.



15. Paşmaklı ekonomisine önemli oranda katkı sağlayan şirketler arasında, otomotiv sektöründe faaliyet gösteren, Areksim Engineering ve Alman sermayeli Kostal şirketleri yer almaktadır.

Paşmaklı turizm açısından oldukça elverişli koşullara sahiptir. Kış sezonu burası için Pamporovo tatil köyünden dolayı oldukça güçlüdür. **Pamporovo Bulgaristan'ın önde gelen kayak merkezlerindedir** ve Türkiye'den de çok sayıda turist çekmektedir. Paşmaklı Bölgesel İstatistik Ofisi'nin verilerine göre son kış sezonunda Türk turistler tatil köyünü ziyaret eden yabancılar arasında ilk sıradadır. Belediyenin bir çalışmasında belirtildiği üzere Pamporovo hâlihazırda; otel ve yatak sayısı, kayak pisti sayısı/uzunluğu ve onlara bağlı hizmet veren tesisleri açısından yetersiz kalmaya başlamıştır. Bu kapsamda Golyan Perelik (Büyük Perelik), Kartalka ve Rojen bölgelerin artan talebi karşılayacak şekilde **yeni kayak tesislerinin kurulması için değerlendirilebileceği ifade edilmektedir**.

T.C.
FİLİBE BAŞKONSOLOSLUĞU
TİCARET ATAŞELİĞİ

3. SOSYAL VE EKONOMİK GÖSTERGELER

Gösterge	Yıl					
	2009	2010	2011	2012	2013	2014
1 Bölge GSYH (milyon EUR)	436	436	453	453	430	-
2 Bölge Kişi Başına GSYH (EUR)	3.471	3.526	3.737	3.787	3.663	-
3 31.12. Tarihi İtibariyle Nüfus - Toplam (Sayı)	124.795	122.602	120.456	118.751	116.218	113.984
4 31.12. Tarihine Kadar Nüfus - Erkek (Sayı)	60.267	59.230	58.717	57.842	56.622	55.446
5 31.12. Tarihine Kadar Nüfus - Kadın (Sayı)	64.528	63.372	61.739	60.909	59.596	58.538
6 Doğal Artış Oranı (1 000 kişi başına) - ‰	-3,7	-4,3	-6,4	-6,7	-6,6	-7,8
7 Çocuk Ölüm Oranı (1 000 canlı doğmuş bebek başına) - ‰	6,6	10,7	8,9	2,6	6,5	2,7
8 Ölüm Oranı - toplam (1 000 kişi başına) - ‰	12,1	12,6	12,9	13,3	13,1	14,2
9 Ölüm Oranı - Erkek (1 000 kişi başına) - ‰	13,3	13,6	13,5	14,2	13,9	15,7
10 Ölüm Oranı - Kadın (1 000 kişi başına) - ‰	11,1	11,7	12,4	12,3	12,3	12,8
11 Ortalama Sözleşmeli İstihdam Edilen Kişi Sayısı	34.341	31.386	31.490	31.302	32.216	30.952
12 Sözleşmeli İstihdam Edilenlerin Ortalama Yıllık Maaşı (EUR)	3.009	3.146	3.139	3.342	3.487	3.719
13 Ekonomik Faaliyet Oranı- 15 - 64 yaş grubu (%)	70,1	66	67,2	70,8	74,2	76,1
14 İstihdam oranı - 15 - 64 yaş grubu (%)	59,7	53,3	50,4	55,3	59,3	61,2
15 İşsizlik oranı (%) ¹⁾	14,9	19,2	25	21,9	20,3	19,4
16 31.12. İtibariyle İstihdam Bürolarına Kayıtlı Olan İşsiz Sayısı	11.208	12.106	11.156	11.808	12.151	10.844
17 25-64 Yaş Grubu Nüfus İçerisinde Üniversite Mezunu Nispi Oranı (%)	18	17,2	16,6	18,2	20	21

T.C.
FİLİBE BAŞKONSOLOSLUĞU
TİCARET ATAŞELİĞİ

18	25-64 Yaş Grubu Nüfus İçerisinde Lise Mezunu Nispi Oranı (%)	50,4	54,3	57,5	58,3	58	57
19	25-64 Yaş Grubu Nüfus İçerisinde Orta veya İlk Okul Mezunu Nispi Oranı (%)	31,5	28,5	25,9	23,5	22	22
20	31.12. Tarihi İtibariyle Hastane Tesisleri Sayısı	8	8	7	5	5	7
21	31.12. Tarihi İtibariyle Hastane Tesislerinde Yatak Sayısı	838	812	747	644	655	832
22	Her 10 000 Kişi Başına Hastane Tesislerinde Doktor Sayısı	28,7	29,4	28,2	28,2	27,6	29,1
23	31.12 Tarihi İtibariyle finansal olmayan işletmelere yapılan kümülatif doğrudan yabancı yatırım (bin EUR)	113.607,1	70.434,4	72.584,5	75.502,9	76.025,3	75.175,4
24	Uzun vadeli duran varlıklar elde etme için yapılan harcamalar (bin EUR) ²⁾	158.157	54.561	67.134	61.939	72.399	104.745
25	Ciro (bin EUR) *	624.581	524.926	585.048	645.760	689.828	752.314
26	Üretim (bin. EUR) *	512.974	420.958	454.856	516.765	539.812	596.571
27	Faktör harcamalara göre katma değer (bin EUR) *	173.208	140.150	160.032	183.949	194.535	215.222
28	Bölgedeki tüm işletmeler baz alınarak, bölgede 9 kişiye kadar çalışanı bulunan işletmelerin nispi oranı (%)	91	92,2	92,2	92,1	92,3	92,1
29	Bölgedeki tüm işletmeler baz alınarak, bölgede 10-49 kişi arası çalışanı bulunan işletmelerin nispi oranı (%)	7,5	6,5	6,6	6,7	6,4	6,6
30	Bölgedeki tüm işletmeler baz alınarak, bölgede 50-249 kişi arası çalışanı bulunan işletmelerin nispi oranı (%)	1,3	1,1	0,9	1	1	1,1
31	Bölgedeki tüm işletmeler baz alınarak, bölgede 250'den fazla çalışanı bulunan işletmelerin nispi oranı (%)	0,2	0,2	0,3	0,2	0,3	0,2
32	Otoban Uzunluğu (km)	-	-	-	-	-	-
33	Birinci Sınıf Yolları Uzunluğu (km)	-	-	-	-	-	-
34	İkinci Sınıf Yolları Uzunluğu (km)	110	110	110	110	110	110
35	Üçüncü Sınıf Yolları Uzunluğu (km)	429	429	429	429	429	429

T.C.
FİLİBE BAŞKONSOLOSLUĞU
TİCARET ATAŞELİĞİ

36	Demir Yolları Uzunluğu (km)	-	-	-	-	-	-
37	Ar-Ge İçin Harcanan Para (bin EUR)
38	Ar-Ge Alanında Çalışan Kişi Sayısı
39	İnternete erişimi olan hanelerin nispi oranı (%)	23,7	32,3	31,3	45,3	45,2	45,9
40	16-74 yaş grubu düzenli olarak internet kullanıcılarının nispi oranı (%)	38,9	36	33,5	43,8	50,4	49,4
41	Konut Binaları (Sayı)	35.669	35.694	36.007	36.036	36.061	36.076
42	Konut Sayısı	64.595	64.838	65.623	65.754	65.803	65.832
43	Barındırma Araçları Sayısı	342	368	389	253	266	275
44	Gerçekleştirilmiş Konaklama Toplam Sayısı	414.612	392.534	467.843	496.347	512.984	568.013

Kaynak: NSİ-Bulgaristan İstatistik Kurumu

1) *Alıntının küçük hacminden dolayı parantez içinde olan veriler yeterince net değil.*

2) *Arazi satın alımı dahil*

* *Göstergeler, Milli İstatistik Enstitüsü'ne faaliyetleri ile ilgili yıllık raporlarını ibraz eden tüm finansal olmayan işletmeler ele alınarak, Yapısal İş İstatistiği metodolojisine göre hesaplanmıştır.*

.. *Gizli veriler*

- *Örneği bulunmamakta*

Güncelleme tarihi 30.12.2015

Bölgenin istatistiklerine bakıldığında Paşmaklı'nın **ülke GSYH'sının %1,02'nü ürettiği** görülmektedir. Kişi başına düşen GSYH göstergesine göre ise ülke ortalaması 5.769 EUR iken Paşmaklı'daki veriler 3.652 EUR'dur. Ayrıca Bulgaristan Milli İstatistik Kurumu 2013 verilerine göre ise bölge hasılasının %15'i ziraat, %35'i sanayi ve %50'si hizmet sektöründe üretilmektedir.

Sözleşmeli çalışan kişi sayısı bölge nüfusuna göre %27,15 oranındadır. Bu çalışanların ortalama maaşlarının 310 EUR olduğu gözükmemektedir. Bulgaristan İstatistik Enstitüsü'nün bölgeye ilişkin istatistiklerine göre en yüksek maaşlar elektrik üretim ve dağıtım, sigortacılık, finansal ve madencilik sektörlerinde verilmektedir. **İşsizlik oranı ülke ortalamasının oldukça üzerindedir (2014 için ülke ortalaması %11,4 iken, Paşmaklı'daki işsizlik oranı %19,4 oranında olmuştur).**

2014 itibarıyla Paşmaklı'ya yapılan doğrudan yabancı yatırımlar kümülatif olarak 75 milyon EUR civarındadır ve bu rakamlar ülke genelinin %0,35'ini oluşturmaktadır. Paşmaklı **en az yabancı yatırım çeken iller arasındadır.**

Burada kurulu işletmelerin %92,1 gibi çok büyük kısmının mikro işletme (9 kişiye kadar çalışanlı) olduğunu ifade etmek yerinde olacaktır.

Konaklama sayısının yarım milyon civarında olduğu görülmektedir. Bunun sebebi Pamporovo tatil köyünün kış aylarında yoğun sayıda turist çekmesidir.

Paşmaklı'dan otoban ve Avrupa ulaşım koridorlarından biri geçmediği gibi, demir yolu altyapısı da bulunmamaktadır.

T.C.
FİLİBE BAŞKONSOLOSLUĞU
TİCARET ATAŞELİĞİ

Paşmaklı Ticaret ve Sanayi Odası istatistiklerine göre ise Paşmaklı'nın en fazla ihraç ettiği ürünler ski, snowboard, tekstil ürünleri, kereste, kozmetik ürünleri ve mineral su ürünleridir. Buradan en fazla ihracat yapılan ülkeler ise AB lkeleri, Türkiye, Rusya ve eski Sovyet Birliği lkeleridir.

4. BÖLGENİN EKONOMİK DURUMU

Paşmaklı'nın en önemli özelliklerinden biri **sınır ili** olması ve Yunanistan'a yakınlığıdır. Paşmaklı nüfus yapısı itibariyle Türkiye ile akrabalık ilişkileri de olan bir bölge ancak bu durumu ekonomisine olumlu anlamda yansıtılabildiği söylenemez. Bulgaristan'nın genelinde olduğu gibi nüfus azalması yaşanan bölge, nüfus yoğunluğu açısından da son sıralarda gelmektedir. İşsizlik oranı ülke ortalamasının neredeyse iki katı %19,4 civarındadır ve iş bulma amaçlı göçler artarak devam etmektedir. Dağlık yapısıyla yalnızca karayolu taşımacılığına açık olan ile, demiryolu yolu bağlantısı bulunmamaktadır. Ulaşım oldukça virajlı yollar üzerinden gerçekleşmekte bu da bölgeyi lojistik olarak eleverişsiz bir hale sokmaktadır. Arazisinin %66'sı ormanlık, %27'si ise tarım arazisi statüsündedir. Bölgesel istatistiklere göre Paşmaklı **2013 yılı için tarımda 43 milyon EUR, sanayide 136 milyon EUR ve hizmet sektöründe 190 milyon EUR değerinde mal ve hizmet üretmiştir**. Bu sektörlerin ekonomideki oranları sırasıyla %11,8; %36,8 ve %51,5'tir.

4.1. Tarım ve Hayvancılık

Paşmaklı'da tarım için kullanılan arazilerin Bulgaristan'ın toplam tarım arazilerine oranının sadece %0,6 civarlarında olduğu görülmektedir. Paşmaklı geneline bakıldığında ise il topraklarının %12 civarlarında tarım ihtiyaçları için kullanıldığı ortaya çıkmaktadır. Paşmaklı'nın tarım arazileri, bölgenin dağlık yapısından dolayı, parçalı, dağınık ve küçük ölçülerdedir ve mekanizasyonun zor olduğu değerlendirilmektedir. Burada **en fazla yetiştirilen ürünler patates başta olmak üzere, bakliyat türleri (fasulye) ve tütündür**. Paşmaklı'nın patatesi Bulgaristan genelinde kalitesi ve tadı ile ünlüdür. Ancak patates yetiştirilen alanların her geçen yıl azalmasıyla patates yetiştiriciliğinde düşüş gözlemlenmektedir. Bunun sebepleri arasında; çalışabilir çağdaki nüfusun Bulgaristan'ın büyük kentlerine veya Avrupa ülkelerine göç etmesi, bölgenin dağlık yapısının ulaşımı ve tarımda mekanizasyon süreçlerini zorlaştırması ve dolayısıyla üretim maliyetlerinin yüksek olması, başka ülkelerden daha ucuz patates ithal edilmesi, patatesin bölgede büyük oranda monokültürel bir ürün olması ile birlikte patateslerde hastalık veya haşere/ parazitin yayılabilmesi gibi başlıklar sayılabilir.



16. Burada en fazla yetiştirilen ürün patates başta olmak üzere, bakliyat türleri (fasulye) ve tütündür.

Tütün burası insanı için, Kırcaali'de olduğu gibi yaygın olmasa da, geleneksel geçim kaynağıdır. Ancak, dünya genelinde olduğu gibi, Avrupa Birliği de tütün üretimini ve kullanımını azaltmaya yönelik politika yürütmektedir. Dolayısıyla Paşmaklı'da hali hazırda tütün yetiştiricilerine verilen teşvikler azaltılmakta ve üreticilerin başka tarım mahsullerine yönelmesine çalışılmaktadır. Yapılan değerlendirmelere göre bu sektörde çalışan insanların çoğunun düşük eğitim seviyesi ve zayıf girişimcilik yapısı sebebiyle ve genç nüfusun da Avrupa ülkelerine göç etmesi gibi nedenlerle tütünden başka ürünlere geçişte ve bölge tarımının

T.C.
FİLİBE BAŞKONSOLOSLUĞU
TİCARET ATAŞELİĞİ

kalkınmasında başkaca çözümlere ihtiyaç duyulmaktadır. AB'nin 2014-2020 programları çerçevesindeki teşvikleri sayesinde tarım ve hayvancılığa olan ilginin ve bu alana yapılacak yatırımların artması ümit edilmektedir. Bu teşviklerin dolaylı olarak inşaat sektörünü de olumlu yönde (mandıra, çiftlik inşaatları vb.) etkileyeceği değerlendirilmektedir.

Paşmaklı, zengin orman varlığı sayesinde, çuha çiçeği, sarı kantaron, kekik, keklükotu, nane, civanperçemi vb. şifalı bitkiler ve yabanmersini, ahududu, böğürtlen, dağ çileği gibi **orman meyveleri yetiştiriciliği** için çok uygundur. Bu vesileyle, **Bulgaristan'ın şifalı bitki ihracatı yapan ülkeler arasında Avrupa'da 1. sırada**, dünya genelinde ise Çin, Hindistan ve Meksika'dan sonra 4. sırada olduğunu belirtmek, sektörün içerdiği potansiyeli göstermesi açısından dikkate değerdir.



17. Paşmaklı, zengin orman varlığı sayesinde şifalı bitkiler ve orman meyveleri yetiştiriciliği için çok uygundur.

Paşmaklı'da hayvancılığın ciddi bir daralma yaşadığı ifade edilmektedir. Örnek olarak 19. yy sonunda – 20. yy başında Paşmaklı'da 20 bin baş koyun yetiştirilirken, hali hazırda hayvan sayısı çok daha düşüktür. Yetiştirilen hayvanların çoğu birkaç hayvan ve tavuk/ kanatlı çiftliği dışında, kendi ihtiyaçlarını karşılamaya dönük üretim yapan küçük aile çiftliklerinde yetiştirilmektedir. İstatistiklere göre bölgedeki büyük baş hayvanların %90'ı 5 veya 5'in altında inek besleyen hanelerde beslenmektedir.

Paşmaklı'da faal olan mezbaha bulunmamaktadır, Bulgaristan Tarım Bakanlığı onaylı 13 süt işleme tesisi bulunmaktadır.

Paşmaklı'nın temiz doğası burada **ekolojik tarım ve hayvancılığın** geliştirilmesi için oldukça elverişli şartlar sunmaktadır. Göçün önlenmesi, ulaşım altyapısının geliştirilmesi ve bölgeye uygun tarımsal mekanizasyon süreçlerinin hızlandırılması durumunda Paşmaklı'nın **organik tarım ve hayvancılıkta** önemli konuma gelebileceği düşünülmektedir. Bir belediye başkanının ifade ettiği gibi **“buradaki hayvanlar ot/ saman ile değil, şifalı bitkiler”** ile beslenmektedir.



18. “Paşmaklı'da hayvanlar ot/ saman ile değil, şifalı bitkiler ile besleniyor!”

4.2. Sanayi

Paşmaklı için önem taşıyan başlıca sektörler **tekstil ve konfeksiyon, otomotiv, kereste, gıda** olarak sıralanabilir.

4.2.1. Tekstil ve Konfeksiyon

Tekstil ve hazır giyim sektörü ülke genelinde, finansal olmayan işletmelerde çalışanların sayısı itibariyle, %4 istihdam sağlamaktadır. Bu sektörde çalışanların da %73'ü KOBİ'lerde istihdam edilmektedir. 2014 yılı için tekstil sektörü Bulgaristan ihracatının %6,2'ni tekbaşına karşılamıştır (petrol ürünleri, metaller, elektronik cihazlar ve makinaların ardından). Paşmaklı sektördeki bölgesel uzmanlaşma oranı açısından Yukarı Cuma (Blagoevgrad), Kırcaali ve Rusçuk'tan (Ruse) sonra, 4. sırada gelmektedir. Bölge işçilerinin %13'ü (4000 kişi) civarında tekstilde çalışmaktadır. Bölgedeki firma sayısının 165 civarında olduğu da belirtilmektedir. Bu firmaların arasında birkaç Türk yatırımcısı da bulunmaktadır. Firmaların üretimlerinin büyük kısmı ihraç edilmektedir.

Diğer yandan, Paşmaklı'nın geleneksel üretim kolu konumundaki tekstil ve hazır giyim son dönemde en fazla yatırım çeken sektörler arasındadır. Sektörde ağırlıklı olarak kadın istihdamı görülmekte, düşük ücretler nedeni ile erkekler bu alanda çalışmamaktadır. Bu işletmelerde düşük ücret-kadın istihdamı ve düşük verimlilik yapısının orta vadede de devam edeceği, başka bazı firmaların da üretimlerini bölgeye kaydırabileceği, ancak niteliksiz de olsa hâlihazırda taşıma yolu ile civar ilçelerden/köylerden sağlanan eleman talebinin, artan üretim düzeyi ile birlikte orta ve uzun dönemde ihtiyacı karşılamayabileceği değerlendirilmektedir. Diğer yandan bölge, **istihdam imkânı ve ücret düzeyi açısından halen Bulgaristan'nın en cazip/avantajlı** yerleri arasında sayılmaktadır.

Bu sektördeki firmalar için ayakta kalma ve büyümenin yollarını; üretim hızını artıran teknik donanım ve işgücü yönetimi; kısa (daha az sayılı) ve çeşitli kıyafet serileri üretiminde uzmanlaşmak; kendi markalarını oluşturmak olarak özetlemek mümkündür. Ayrıca bölgedeki turizmin, otelciliğin ve ticaretin başarılı bir şekilde gelişmesi durumunda bunun tekstile de olumlu yansıtacağı/ ivme kazandıracığı düşünülmektedir.



19. Tekstil ve konfeksiyon Paşmaklı için geleneksel üretim koludur ve son dönemde en fazla yatırım çeken sektörler arasında girdiği ifade edilmektedir.

T.C.
FİLİBE BAŞKONSOLOSLUĞU
TİCARET ATAŞELİĞİ

4.2.2. Otomotiv

Bulgaristan son birkaç yılda otomotiv sanayisinden önemli ölçüde yatırım çekmektedir. Son üç yılda Bulgaristan pazarına giriş yapan üreticilerin % 56'sı otomotiv sektöründendir. Ülkelere göre dağılımına bakıldığında, % 31'i Alman, % 19'u Türk, % 13'ü de İsviçre menşeli yatırımlar olduğu görülmektedir. Paşmaklı da bu sektörün sağladığı imkânlardan yararlanmaktadır, zira ilin ekonomisine önemli oranda katkı sağlayan şirketler arasında, otomotiv sektöründe faaliyet gösteren, Areksim Engineering ve Alman sermayeli Kostal şirketleri yer almaktadır.



20. Paşmaklı ekonomisine önemli oranda katkı sağlayan şirketler arasında, otomotiv sektöründe faaliyet gösteren, Areksim Engineering ve Alman sermayeli Kostal şirketleri yer almaktadır.

Bulgar menşeli Areksim şirketi Schneider Electric, Bosch, Liebherr, Festo, Makita ve Kostal'ın kendisine dahi plastik parçalar ve bileşenler üretmektedir. Areksim 550'nin üzerinde kişi çalıştırmaktadır. Son 3 yıl içerisinde firma 20 milyon Bulgar Levası (10 milyon EUR) civarında yatırım yapmıştır. Hâlihazırda firma yıllık 5000 ton mühendislik plastiği işlemektedir.

Alman şirketi Kostal sektörün liderleri arasındadır. Tüm dünya genelinde firma 15.000 kişi istihdam etmektedir. Şirketin yıllık cirosu yaklaşık 2 milyar avrodur. Hâlihazırda Bulgaristan fabrikalarında 700 kişi çalışmaktadır. Şirket 2014 yılı için Bulgaristan'ın 10. en hızlı büyüyen şirketi olmuştur.

Kostal Bulgaristan'daki faaliyetine mekanik ve elektrikli - mekanik otomobiller bileşenleri üretmek başlamıştı - örneğin direksiyonun yanındaki araba ışıkları ve silecekleri sapları/ kolları. Plastik bileşenler ise Areksim'den tedarik ediliyordu. Şimdi Alman firma tüm direksiyon altı sistemini burada üretmektedir. Şirket Fiat, Volkswagen, Ford, Bentley, Porsche ve BMW, Daimler gibi markalar ile çalışmaktadır ve günde 10.000 araba için 20.000 kol/ sap üretmektedir. Şirket Aralık 2015'te 6 milyon Bulgar Levası (3 milyon EUR) yatırım yaparak Paşmaklı'da ikinci fabrikasını açmıştır. Firma 2016 yılında da 15 milyon Bulgar Levası (8 milyon EUR) daha yatırım yapmayı planlamaktadır.

Bu iki şirket yaklaşık 1300 kişiye istihdam sağlamaktadır.

T.C.
FİLİBE BAŞKONSOLOSLUĞU
TİCARET ATAŞELİĞİ

4.2.3. Kereste

Bulgaristan, orman varlığı zengin bir ülkedir. Türkiye'nin komşu ülke olması ve kereste'de büyük tüketici olmasıyla, Dünya Ticaret Örgütü'nün verilerine göre, **Bulgaristan'ın toplam 43 milyon ABD değerindeki kereste ihracatının yaklaşık %60'ı Türkiye'ye yapılmaktadır.**

Kereste sektörü ülke genelinde finansal olmayan işletmelerde çalışanların %0,6'sına istihdam sağlamaktadır. Bu sektörde çalışanların da %90 gibi büyük bir oranı KOBİ'lerde çalışmaktadır. Bu sektör düşük teknolojili olarak nitelendirilmektedir. Sektörel uzmanlaşmada Paşmaklı Lofça'dan sonra ikinci sırada gelmektedir. Bölge çalışanlarının yaklaşık %4'ü (1300 kişi civarında) bu sektörde çalışmaktadır. Bu sektördeki firmaların sayısının da 215 civarlarında olduğu belirtilmektedir.

Kerestecilik Paşmaklı'da önde gelen sektörler arasındadır. Burada elde edilen ürünler, fazla bir işleme uğramadan, hem iç hem dış piyasaya (genellikle Türkiye'ye) yönlendirilmektedir. Diğer yandan, bölgenin orman kaynakları zengin olduğu için sektörün geliştirilmesinde potansiyel mevcuttur. Ham kerestenin elde edilmesi – kerestenin daha fazla işleme tabi tutulması– nihai ürün elde edilmesi sürecinin burada tamamlanması halinde yerel kereste ve mobilya şirketlerin yeni pazarlara açılabilceği ve mali giderlerinin azalacağı/karlılıklarının/rekabet güçlerinin artacağı değerlendirilmektedir.



23. Paşmaklı'da zengin orman varlığını işleyen çok sayıda işletme bulunmaktadır.

T.C.
FİLİBE BAŞKONSOLOSLUĞU
TİCARET ATAŞELİĞİ

4.2.4. Gıda Sanayisi

Paşmaklı'da bulunan gıda sanayii işletmeleri genellikle süt ve süt ürünleri işleme/ üretme alanlarında uzmanlaşmıştır. Sektörün halihazırda yeteri düzeyde gelişmiş olmadığı değerlendirilmektedir, fakat tarım ve hayvancılığın mekanizasyonu ve geliştirilmesiyle, gıda sanayisinin de orta ve uzun vadede gelişeceği düşünülmektedir.



24. Paşmaklı'da bulunan gıda sanayii işletmeleri genellikle süt ve süt ürünleri işleme/ üretme alanlarında uzmanlaşmıştır.

Patates yetiştiriciliği ile ünlü olan Paşmaklı'da patates işleyen ve patates ürünleri paketleyen tesisler kurulması durumunda bölge tarımında "üretim-işleme-pazarlama" sürecinde ilerleme ve dolayısıyla bölge ekonomisine olumlu yansıma olacağı değerlendirilmektedir.

Mineral su kaynakları zenginliği Paşmaklı'nın önde gelen Devin markasının oluşmasına yardımcı olmuştur. Devin; Paşmaklı dışındaki Bankya ve Gorna Banya mineral su şirketleri ile birlikte Bulgaristan pazarının %60'dan fazlasına sahiptir. Mihalkovo mineral suyu daha küçük miktarlarda elde edilmesine rağmen, doğal olarak karbondioksit içermesi ve yararlı başkaca özellikleri sayesinde, Bulgaristan'ın tercih edilen markaları arasındadır.



25. Bulgaristan'ın ünlü içme mineral su markalarından Devin ve Mihalkovo Paşmaklı'dan çıkarılmaktadır.

T.C.
FİLİBE BAŞKONSOLOSLUĞU
TİCARET ATAŞELİĞİ

4.3 Ulaştırma

Paşmaklı'nın temel sıkıntıları arasında ulaşım gelmektedir. Bölgenin dağlık yapısı Filibe (Plovdiv) – Paşmaklı arasındaki 90 km'lik mesanın araba ile ancak 2 saat içerisinde alınabilmesini mümkün kılmaktadır. Paşmaklı'dan otoban ve Avrupa ulaşım koridoru geçmediği gibi, ilde demir yolu altyapısı da bulunmamaktadır.

Filibe'yi (Plovdiv) Paşmaklı'ya (Smolyan) bağlayan yol iyi durumdadır, fakat genişletilmesine (Filibe – Asenovgrad yolunun 4 (dört) şeritli olması; Asenovgrad – Paşmaklı yolunun 3 (üç) veya 4 (dört) şeritli olması) yönelik hazırlıklar/projeler yapılmaktadır; örneğin Filibe – Asenovgrad yolunun civarındaki mülkler/ araziler kamulaştırılmıştır; Çepelare çevre yolu yapılacaktır.

Paşmaklı'nın Yunanistan ile sınırı bulunmaktadır. Halihazırda Daridere (Zlatograd) – Thermes sınır kapısı hafif araçlar ve küçük kamyonlar için açık durumdadır. Sınır kapısının Paşmaklı merkezden mesafesi 70 km civarındadır. Yakın gelecekte Palas (Rudozem) – İskeçe (Xanthi) arasındaki “Elice” sınır kapısının da açılması öngörülmektedir. Bu proje kapsamında Bulgar tarafının sınır kontrol noktasını ve Srednogortsi – Palas (Rudozem) arasındaki 8 km'lik yolun yapımını üstlenmesi, Yunan tarafının ise sınıra kadar olan 9 km'lik yolu yapması planlanmakta olup, sınır kapısının açılması ile Keşan'a, Edirne'ye ve Yunanistan'ın Dedeğaç deniz limanına ulaşan alternatif bir yolun daha devreye girmesi mümkün olabilecektir.

4.5. Turizm

Paşmaklı gölleri, barajı, nehirleri ve mineral su kaynakları (Devin, Mihalkovo, Beden ve Banite), orman varlığı, mağaraları yüksek rakımı (bölgenin rakımı 450 m– 2191 m arasında değişmektedir) ve eğimli yapısı (kayak turizmi) gibi özellikleri ile turizmin birçok kolunun geliştirilmesine imkan veren doğal özellikleri içerisinde barındırmaktadır. İl toplamda **139'u otel olmak üzere 252 konaklama yeri kapasitesi ile turizm sektöründe hizmet vermektedir.**

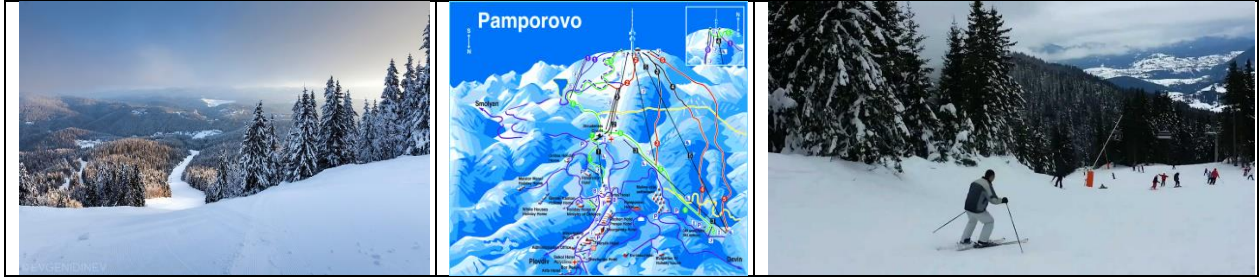
Paşmaklı Bölgesel İstatistik Ofisi'nin verilerine göre bölgede 2016 Ocak ayında konaklamalardan elde edilen gelir 4.055.000 Bulgar Levası (2.079.500 EUR) değerindedir. Gerçekleşen konaklama sayısı 102 482 olup, bunlardan 40 657'si yabancı vatandaşlar tarafından yapılmıştır. Aralık 2015 tarihine nazaran konaklamalar %60,3 ile artmıştır. Geçen yılın aynı ayına kıyasla artış %7,7 oranındadır. Yabancı turistlerin yarısı 4 ve 5 yıldızlı otelleri tercih etmiştir. **Bölgeyi ziyaret eden yabancı turistlerin %42'si Türkiye vatandaşıdır,** peşinden İngiliz, Makedon ve Yunan turistler gelmektedir. İstatistiklere göre, Ocak ayında konaklama yerlerinin doluluğu %31 olup, en yüksek doluluk oranı 4 ve 5 yıldızlı otellere aittir - %50,9. Konaklama gelirine göre Paşmaklı bölgesi Blagoevgrad, Sofya (Başkent) ve Sofya İl'den sonra dördüncü sırada yer almaktadır.

Burada Bulgaristan'ın en önemli meşhur kayak merkezlerinden biri olan - Pamporovo – bulunmaktadır.

T.C.
FİLİBE BAŞKONSOLOSLUĞU
TİCARET ATAŞELİĞİ

Kayak Turizmi

Pamporovo, Bulgaristan'da en güneşli kış tatil yeri ve kayak merkezi sayılmaktadır. Burasının kış mevsimi yumuşak, fakat bol kar yağışlı geçmektedir. Tatil köyünün rakımı 1620 m'dir. Filibe'den (Plovdiv) 85 km, Sofya'dan 250 km, **İstanbul'dan ise 465 km uzaklıkta bulunmaktadır.** Ocak ayı ortalama sıcaklık yaklaşık 3° C civarındadır. Buradaki iklimin insan sağlığına çok faydalı olduğuna inanılmaktadır. Pamporovo'da büyük slalom için yarış kayak pisti dahil olmak üzere toplamı 37 kilometreyi bulan birkaç kayak pisti ve teleferik sistemi bulunmaktadır.



26. Pamporovo, Bulgaristan'da en güneşli kış tatil yeri ve kayak merkezi sayılmaktadır. Pamporovo uluslararası popülerlik kazanmıştır ve Türkiye'den de turist çekmektedir.

Hâlihazırda Pamporovo ve çevresinde 80'in üzerinde otel bulunmaktadır. Bunlardan biri Pamporovo'nun 4 yıldızlı Grand Murgavetz otelinin işletme hakkını 25 yıllığına alan Türk Alkoçlar firmasıdır.

Pamporovo, Türkiye de dâhil, yurtdışından çok sayıda turist çekmektedir. Paşmaklı Bölgesel İstatistik Ofisi'nin verilerine göre son kış sezonunda Türk turistler tatil köyünü ziyaret eden yabancılar arasında ilk sıradadır.

Belediyenin bir çalışmasında belirtildiği üzere Pamporovo hâlihazırda; otel ve yatak sayısı, kayak pisti sayısı/uzunluğu ve onlara bağlı hizmet veren tesisleri açısından yetersiz kalmaya başlamıştır. Bu kapsamda Golyan Perelik (Büyük Perelik), Kartalka ve Rojen bölgelerin artan talebi karşılayacak şekilde yeni kayak tesislerinin kurulması için değerlendirilebileceği ifade edilmektedir.

Sağlık ve Kaplıca Turizmi

Bölgenin mineral su kaynakları kaplıca ve sağlık turizmi için elverişli bir zemin sunmaktadır. Devin'de elde edilen mineral suyun (37-42° C) hipotonik (düşük basınçlı) özelliği onu içildiğinde böbrek-üroloji ve mide-bağırsak hastalıkları tedavisinde yararlı kılmaktadır. Dış kullanımda ise buradaki suyun tansiyonu azalttığı, kemik eklemlerine iyi geldiği söylenmektedir. Buradan çıkan suyun Pamporovo tatil köyüne tedarik edilmesi için altyapı hazırlanması da öngörülmektedir. Böylece Pamporovo'nun sadece kışın değil her sezonda turist çekmesi hedeflenmektedir.

Mineral su açısından diğer önemli sayılan merkez Paşmaklı'dan (Smolyan) 56 km, Filibe'den (Plovdiv) ise 130 km uzaklıkta bulunan Banite ilçesidir. İlçenin merkezinde sıcaklığı 35 - 43°C olan mineral su kaynağı bulunmaktadır. Su azot, hidrokarbonat, sodyum, sülfat, potasyum, flor bileşikleri içermektedir ve kas-iskelet sistemi, mide-bağırsak sistemi, sinir periferik sisteminde görülen hastalıklara iyi geldiği öne sürülmektedir.

Daridere'nin (Zlatograd) çok yakınında bulunan Erma Reka 'da da mineral su kaynağı bulunmuştur ve gelecekte kaynağın dinlenme ve tedavi/ rehabilitasyon için kullanılması planlanmaktadır. Buradan çıkan

T.C.
FİLİBE BAŞKONSOLOSLUĞU
TİCARET ATAŞELİĞİ

suyun sıcaklığı oldukça yüksek derecededir (80-100°) ve cilt, mide vb. hastalıklarına iyi geldiği (böbrek hastalıklarında kullanılması sakıncalıdır) söylenmektedir. Kaynağın, aynı zamanda Darıdere'deki kamu binalarının ısıtılması için de kullanılması planlanmaktadır.



27. Bölgenin mineral su kaynakları kaplıca ve sağlık turizminin geliştirilmesi için elverişli zemin sunmaktadır.

Mağara Turizmi

Paşmaklı mağaraları ile de ünlüdür. Burada en fazla ilgi çeken mağaralar arasında şüphesiz “Dyavolsko Gırlo” (Şeytan Boğazı) mağarası bulunmaktadır. Bulgaristan'daki en büyük mağara olma özelliğine sahip olan Şeytan Boğazının salonlarının hacmi oldukça büyüktür. Avrupa kıtasındaki en uzun yeraltı şelalelerinden biri de, 42 m. uzunluğuyla bu mağaranın içindedir. Mağaranın en büyük salonu 110 m. uzunluğa, 35 m. yüksekliğe ve 45 m. genişliğe sahiptir. Bu salondan geçen nehrin suları hızlanarak yer altında kaybolur.

1970 yılında Varnalı iki dalgıç, suyun gittiği yeri araştırmak için bir dalış gerçekleştirmişlerdir. Ne yazık ki araştırma başarısızlıkla sonuçlanmış, dalgıçlardan ise yaşamlarını kaybetmişlerdir. Bölge halkının bir inancına göre suyu takip etmek için mağaraya giren insanlar, labirent gibi karışık bölümlerde kaybolmaktadırlar. Dönen hiç kimseye de rastlanmamıştır. Günümüz teknolojiyle bile yapılan deneylerde mağaranın çıkışına ulaşamamıştır.

1968 yılında Trigrad nehrinin taşmasıyla mağaranın boğazından 350 m³ kereste girmiştir ve şu ana dek bunlardan hiç biri yeryüzüne çıkmamıştır. Suya, boya katılarak yapılan testlerde, boyanın ancak 1,5 saat sonra su yüzüne çıktığı saptanmıştır. Bu kadar uzun zamanda boyalı suyun yeryüzüne çıkması, mağaranın ne kadar çok bölümden oluştuğunu ve uzun olduğunu göstermektedir.

T.C.
FİLİBE BAŞKONSOLOSLUĞU
TİCARET ATAŞELİĞİ



28. 1970 yılında Varnalı iki dalgıç, suyun gittiği yeri araştırmak için bir dalış gerçekleştirmişlerdir. Ne yazık ki araştırma başarısızlıkla sonuçlanmış, dalgıçlar ise yaşamlarını kaybetmişlerdir. Bölge halkının bir inancına göre suyu takip etmek için mağaraya giren insanlar, labirent gibi karışık bölümlerde kaybolmaktadırlar. Dönen hiç kimseye de rastlanmamıştır. Günümüz teknolojiyle bile yapılan deneylerde mağaranın çıkışına ulaşamamıştır. 1968 yılında Trigrad nehrinin taşmasıyla mağaranın boğazından 350 m³ kereste girmiştir ve şu ana dek bunlardan hiç biri yeryüzüne çıkmamıştır. Suyu, boya katılarak yapılan testlerde, boyanın ancak 1,5 saat sonra su yüzüne çıktığı saptanmıştır. Bu kadar uzun zamanda boyalı suyun yeryüzüne çıkması, mağaranın ne kadar çok bölümden oluştuğunu ve uzun olduğunu göstermesi açısından dikkat çekicidir.



29. “Dyavolsko Gırlo” (Şeytan Boğazı) mağarası

Özellikle kış aylarında sayısı 2000’in üzerine çıkan Balkanların en büyük yarasa kolonisini bu mağarada görebilmek mümkündür. Yaz aylarında mağaranın içi 8 derece sıcaklığa sahiptir. Yalnızca rehberle girilebilen mağara, yıl boyu ziyaretçilere açıktır.

Paşmaklı’da Kültür Turizmi

Bu dağlık bölgenin ve Arda nehri vadisinin tarihi yoğun bir şekilde Müslüman Türk ve Pomak izleri taşımaktadır. Osmanlılar döneminde, zamanın eğitim merkezleri konumundaki, bölgenin kültürel kalkınmasında önemli roller oynamış çok sayıda medrese varken (örn: Akpınar (Beli izvor), Paşmaklı (Smolyan), Çepinli (Çepintsi) medreseleri), günümüze kadar korunabilmiş, kültür turizmine de konu olabilecek ve hâlihazırda ziyarete açık çok fazla eserden söz etmek mümkün değildir.

T.C.
FİLİBE BAŞKONSOLOSLUĞU
TİCARET ATAŞELİĞİ

Kültür turizmi ve inanç turizmi çerçevesinde halen ziyaret edilebilecek başlıca eserler arasında şunlar sayılabilir;

- Enihan Baba türbesi: Banite Belediyesi'ne bağlı olan Davidkovo köyünden 13 km. yukarısında.



30. Türbe yaklaşık 2 bin metre yükseklikte bulunmaktadır. Dua yapılan yere ulaşılabilmesi için ziyaretçiler 604 merdivenle yukarıya tırmanması gerekmektedir. Türbe 2005 yılında imar edilerek özel doğrama ve kubbesiyle görkemli bir yapı haline getirilmiştir. Türbenin içindeki sembolik mezar mermerle kaplanmış, etrafı sütun ve kırmızı şeritle çevrilmiş.

- Şeyh İsen türbesi: Paşmaklı merkezde bulunan Bazı kaynaklara 19. yüzyılın ikinci yarısında yaşamış Şeyh İsen ve eşi adına yapılmıştır.
- Sarı Baba türbesi: Momçilovsti köyündeki türbeye ilişkin ilk yazılı bilgilere 1832'de rastlandığı ifade edilmektedir.



31. Sarı Baba Türbesi

- Rodoplar'daki Aguş Konakları: Osmanlı döneminden bu yana muhafaza edilmiş ve Bulgaristan için ulusal önem taşıyan nadir binalardandır. Saray olarak da adlandırılan bu kompleks Balkanlar'ın en büyük ve Doğu Avrupa'nın tek feodal geç Ortaçağ sarayıdır. Aguş Konakları Mogilitsa köyünün merkezinde, Arda nehri boyunda 4 dekarlık bir alan üzerine inşa edilmiştir. Paşmaklı'dan 25 km uzaklıktadır. Sarayın 20 yıl içerisinde (1820-1840) inşa edildiği söylenmektedir. Aguş Konakları 1964 yılında Bulgaristan çapında ulusal önem taşıyan mimari anıt ilan edilmiştir. 2001 yılında da Salih Aga'nın varislerine iade edilmiş.

T.C.
FİLİBE BAŞKONSOLOSLUĞU
TİCARET ATAŞELİĞİ



32. Sarayın gözetleme kuleleri de bulunmaktadır. İlgi çeken bir bilgi de kulelerden birinin deniz fenerini anımsatacak şekilde yapılmış olmasıdır. Burada söylenen efsanelere göre Salih Aga'nın oğullarından biri denizciymiş, fakat hastalandığı için eve dönmesi gerekmiş ve denizlere duyduğu hasreti gidermek için babası oğlu için deniz fenerine benzeyen kule inşa ettirmiş.

T.C.
FİLİBE BAŞKONSOLOSLUĞU
TİCARET ATAŞELİĞİ

4.6. Doğal Kaynaklar ve Madencilik

Madencilik sektörü Bulgaristan’da daha fazla büyük işletmelerce yürütülmektedir. Ülke genelinde bu sektör çalışanların %0,3’ne istihdam sağlamaktadır. Bulgaristan Ekonomi Bakanlığı’nın yayımladığı bir rapora göre metal cevher çıkartılmasında/ işlenmesinde bölgeler arasında **Sofya’dan sonra Paşmaklı ikinci** sırada gelmektedir. Sektörde 4 ana şirkette 1200-1300 civarında kişinin çalıştığı (bölge nüfusunun %4’ü) da belirtilmektedir.

Madencilik sektörü Paşmaklı’nın ekonomisindeki yerini ve potansiyelini yıllardan beri muhafaza etmektedir. Ülkenin sektör uzmanlarının değerlendirmelerine göre, var olan ve işlenen madenlerin (Madan ve Palas’ta (Rudozem) çinko – kurşun madenleri) yanı sıra, Madan cevher bölgesinde yeni cevher kaynaklarının keşfedilmesi de bölge için büyük potansiyele işaret etmektedir. **Madan cevher bölgesi 6 (altı) tane paralel cevher taşıyan fay hattından oluşmaktadır.** Fay hatları boyunca da çeşitli maden ocakları bulunmaktadır. Yapılan hesaplamalara göre geçen yüzyıl içerisinde buradan 5 milyon ton kurşun ve çinko metalleri, 1700 ton gümüş ve 100 ton altın içeren toplam 100 milyon ton kaynak elde edilmiştir.

Hâlihazırda işletilen madenler Madan, Rudozem ve Darıdere’deki (Zlatograd) kurşun – çinko madenleridir.

İlçe adı	Bilinen yer altı kaynakları
Banite	Kurşun, çinko, uranyum vb. Metal dışı kaynaklardan kalker, kil, dere kumu, moloz
Karabulak (Borino)	Sanayii önem taşıyan kaynak bulunmamaktadır
Devin	Florit, pegmatit, mermer, kaplama taş
Dospat	Sanayi için önem taşıyan kaynak bulunmamaktadır; bilinen uranyum yataklarının işlenmesine 1992’de son verilmiştir
Darıdere (Zlatograd)	Kurşun ve çinko yatakları bulunmaktadır; Sözkonusu yatak GORUBSO – ZLATOGRAĐ AD şirketi tarafından işletilmektedir. Yine Darıdere yakınlarında bulunan Vırba-Batantsi madeni de Madan’daki GORUBSO-Madan işletmesine bağlı Vırba-Batantsi AD şirketi tarafından işlenmektedir.
Maden (Madan)	Büyük kurşun ve çinko, polimetal cevher yatakları bulunmaktadır
Uzundere (Nedelino)	Burada, inşaatta kullanılan kalker, moloz, kum gibi metal dışı kaynaklar daha büyük önem taşımaktadır; küçük kurşun – çinko yatakları da bulunmaktadır
Palas (Rudozem)	Büyük kurşun ve çinko yatakları; riyolit ve mermer
Paşmaklı (Smolyan)	İşlenmeyen kahverengi kömür yatakları; yine bilinen fakat işlenmeyen kurşun-çinko, gümüş yatakları; gnays ve kil, mermer vb.
Çepelare	Kalker



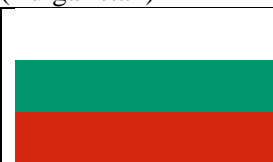



Bölgenin maden zenginliklerinden tamamen yararlanılmadığı değerlendirilmektedir. Yeni bulunan altın ve gümüş yataklarının, var olan sanayi maddelerinin (pegmatit, grafit, florit), kaplama taşlarının işlenmesinin yerel ekonomiye büyük katkı sağlayacağı ifade edilmektedir.

T.C.
FİLİBE BAŞKONSOLOSLUĞU
TİCARET ATAŞELİĞİ

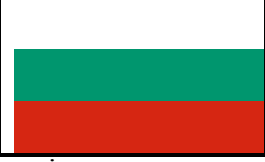

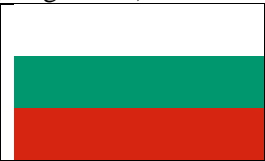
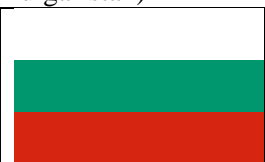


5. BÖLGENİN ÖNDE GELEN YERLİ VE YABANCI YATIRIMCILARI

Şirket	Sektör	Faaliyet	İrtibat Bilgileri
Kostal Bulgaria EOOD (Almanya) 	Otomotiv	Otomotiv sektörü; Paşmaklı'da (Smolyan) direksiyon altı sistemleri (sap/kol) üretimi	KOSTAL Bulgaria Ltd. 1 Trakya Str. Smolian 4700, Bulgaria Tel. +359 301 867 11 Email: bulgaria@kostal.com http://www.kostal.com/
Arexim EOOD (Bulgaristan) 	Otomotiv	Otomotiv sektörü; Paşmaklı'da (Smolyan) plastik parçalar ve bileşenler üretimi	Adres: Paşmaklı Kuzey Sanayi Bölgesi, Arexim Fabrikası Telefon: 030 160 909 Fax: 030 160 915 www.arexim.bg
Alkoçlar Grand Murgavets Oteli (Türkiye) 	Turizm; Otelcilik	Pamporovo ve çevresinde 80'in üzerinde otel bulunmaktadır. Bunlardan biri Pamporovo'nun 4 yıldızlı Grand Murgavetz otelinin işletme hakkını 25 yıllığına alan Türk Alkoçlar firmasıdır.	Pamporovo tatil köyü, Telefon: 030 958 190
Güney Merkez Devlet İşletmesi – Paşmaklı (Bulgaristan) 	Ormancılık	Devlet işletmesi dört ilde - Paşmaklı, Filibe, Pazarcık ve Kırcaali – devlet orman arazilerini idare etmektedir. Arazinin toplamı 856.231 hektar olup, 715.052 hektarı ormandır, (%83,5).	4870, Pamporovo tatil köyü, Paşmaklı ili e-mail: ucdp@ucdp-smolian.com Tel. 00359 3095/80-03; 000359 3095/80-05 www.ucdp-smolian.com
Amer Sports Bulgaria (Avusturya) 	Spor sanayi	Çepelare'de kayak/ ski, snowboard üretimi; Avusturyalı Atomic markası için çalışıyorlar	Adres: Çaya Cad. No: 3, Çepelare, posta kodu: 4850 Tel: (+359 3051) 44 50 Fax: (+359 3051) 44 62 E-mail: info.chepelare@amersports.com http://www.amersports.com/







T.C.
FİLİBE BAŞKONSOLOSLUĞU
TİCARET ATAŞELİĞİ

Şirket	Sektör	Faaliyet	İrtibat Bilgileri
<p>Vırba – Batantsi AD – Zlatograd (Bulgaristan)</p> 	Madencilik	Filibe merkezli KCM ve Sofya merkezli Minstroy AD firmaları sahipliğinde, Vırba-Batantsi maden ocağından kurşun ve çinko cevherleri çıkartıyor; merkezi Daridere’dedir (Zlatograd), ancak Madan’daki GORUBSO – Madan işletmesine bağlıdır	Adres: Daridere, Stefan Stambolov Cad. 2 Tel.: 03052/21 22; E-mail: office@kcm.bg
<p>GORUBSO – Madan AD (Bulgaristan)</p> 	Madencilik	Daridere yakınlarında bulunan Vırba-Batantsi kurşun-çinko madenini Vırba-Batantsi AD şirketi aracılığıyla işlemektedir. Dimov Dol madenini de işletmektedir; Eğridere yakınlarında araştırma yapmaktadır	Adres: 4900 Madan, Yavor Cad. No: 1 Telefon: 0359 308 98 004, 00359 882 312 013 Faks: (0308) 98 003 E-mail: office@gorubsomadan.com
<p>Liki İnvest AD (Bulgaristan)</p> 	Madencilik	Liki İnvest AD’nin çoğunluk hisse sahibi (%49) Filibe merkezli KCM şirkettir. Geri kalan %51 hisse payı özel kişiler sahipliğindedir. Şirketin faaliyeti kurşun-çinko çıkartılması ve işlenmesidir.	Adres: Filibe 4009, Asenovgrad Caddesi E-mail: office@kcm.bg Fax: 032 623557 Ofis KCM Trade Filibe E-mail: trade@kcm.bg
<p>Liki İnvest - Curkovo EOOD (Bulgaristan)</p> 	Madencilik	Liki ilçesi yakınlarındaki Curkovo kurşun-çinko madeninin işlemektedir	Adres: Liki, Osvojojenie Cad. 2 Telefon: 030 522 046
<p>GORUBSO – Zlatograd AD (Bulgaristan)</p> 	Madencilik	Madencilik sektörü; Daridere’deki (Zlatograd) Erma Reka adlı kurşun ve çinko madeninden cevher çıkartıyor	Adres: Daridere, Stefan Stambolov Cad. 2 Tel.: 03052/23 01; r_bodurova@abv.bg
<p>Rudmetal AD (Bulgaristan)</p> 	Madencilik	Madencilik sektörü; Palas’ta (Rudozem) Dimov Dol adlı kurşun ve çinko madeninden cevher çıkartıyor	4960, Palas (Rudozem) Sanayi Bölgesi Tel.: 00359 306 533 35 Faks: 00359 306 531 25 e-mail: office@rudmetal.com







T.C.
FİLİBE BAŞKONSOLOSLUĞU
TİCARET ATAŞELİĞİ

Şirket	Sektör	Faaliyet	İrtibat Bilgileri
Liki Invest Govedarnika EOOD (Bulgaristan) 	Madencilik	Madencilik sektörü; kurşun ve çinko madeninden cevher çıkartıyor	Adres: 4241 Liki, Osvojojenje Cad. 2 Faks: +359/ 3052/21 22 e-mail: luckyinvest@abv.bg. Telefon: +359/ 3052/20 46
Liki Invest LOF EOOD (Bulgaristan) 	Madencilik	Madencilik sektörü; renkli metal ve konsantre maddeleri çıkartıyor/ işliyor	Adres: 4241 Liki, Osvojojenje Cad. 2 Faks: +359/ 3052/21 22 e-mail: luckyinvest@abv.bg. Telefon: +359/ 3052/20 46
Roster OOD (Bulgaristan) 	Hizmet; İnşaat	Bina yıkım, tesis sökümü, taşıma ve inşaat atıkları geri dönüşümü	Paşmaklı 4700 Buzluca Cad. 11 Ofis 19 Tel.(0301) 8 22 44 Fax (0301) 8 22 99 E-mail: rosterbg@abv.bg
Krasin OOD (Bulgaristan) 	Hizmet; İnşaat	İnşaat ve onarım işleri	Paşmaklı, Diço Petrov Cad. 10, fax: +359/ 301/680 99 E-mail: office@krassin.com Tel: +359/ 301/608 90
Rodopi Eco Projects EOOD (Bulgaristan) 	Hizmet; İnşaat	Elektrik santralleri inşaatı; Sofya merkezli Minstroy Holding'in sahipliğinde bir işletme	Adres: Daridere, Stefan Stambolov Cad. 2 Tel.: 03052/23 01; r_bodurova@abv.bg
Ay Pi Zet EOOD (Bulgaristan) 	Hizmet; İnşaat; Danışmanlık	Su elektrik santralleri inşaatı; genel inşaat; yol inşaatı	Paşmaklı Minyorska Cad. 3 Telefon: 0878530650 ai_pi_zet@abv.bg www.ipz-smolian.com

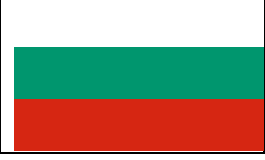



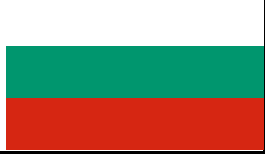

T.C.
FİLİBE BAŞKONSOLOSLUĞU
TİCARET ATAŞELİĞİ

Şirket	Sektör	Faaliyet	İrtibat Bilgileri
Eko Energiya Dospat EOOD (Bulgaristan) 	Elektrik üretimi	Biyokütleden elektrik üretim santrali sahibi; Barutin köyü, Dospat	Barutin köyü, Dospat
Ekoenergiya OOD (Bulgaristan) 	Elektrik üretimi	Göven köyü yakınlarındaki su elektrik santralinin işletmesi	"Nastanski Most" benzin istasyonu, 4800 Devin e-mail: karov@abv.bg
Hydro Eco Group OOD (Bulgaristan) 	Elektrik üretimi	Muğla sı elektrik santralinin işletmesi	Vasil Levski Cad. 23, 4800 Devin, e-mail: simovass@abv.bg, tdimov43@yahoo.com
Gamakabel AD (Bulgaristan) 	İnşaat malzemeleri; kablo	İnşaat sektörü; Paşmaklı, kablo üretimi	Adres: Han Asparuh Cad. 1 4700 Paşmaklı; Telefon: 00359 301 62230 E-mail: office@gamakabel.com
EME AD (Elektromekanik Bileşenler) (Bulgaristan) 	İnşaat; Elektrik	Elektrik sanayisi, elektronik ve radyo donanımları için elektrik anahtarları ve bileşenleri; Schneider Electric Bulgaria Ltd, FESTO Production Ltd, Phoenix Contact, Tyco Electronics, Hummel AG gibi firmalar ile partnerliği var; Türkiye, Almanya, İran, Rusya, Makedonya'ya ihracatı var	Paşmaklı 4702 Dimitir Makedonski Cad. No 4 Tel.: (0301) 64044, Faks: (0301) 64125 E-posta: p_milev@mail.bg, www.eme-ad.com
Megaluks OOD (Bulgaristan) 	Aydınlatma	Aydınlatma aletleri ve lamba üretimi ve ithalatı	Paşmaklı 4700 Zavodska Cad. 8

T.C.
FİLİBE BAŞKONSOLOSLUĞU
TİCARET ATAŞELİĞİ

Şirket	Sektör	Faaliyet	İrtibat Bilgileri
ZMM Instrument OOD (Bulgaristan) 	Hırdavat; Makine imalatı	Paşmaklı'da hırdavat, metal, ahşap işleme aletleri ve makinaları vb. üreticisi	4 Khan Asparuch Str. P.Box 141, Bulgaria, 4700 Smolyan / GPS contacts: 41.581167,24.721127 Telefon: 030 162 261
Karlık - 97 OOD (Bulgaristan) 	Metal işleme	Metal işleme sektörü; Paşmaklı'da metal, alüminyum dökme ve işleme	Petr Beron Cad. 1, 4700 Paşmaklı Telefon: 030 162 908
Moni 07 EOOD (Bulgaristan) 	Taşıma; Lojistik	Taşıma; Lojistik	Adres: Devin, Lilyana Dimitrova Cad. 19 Telefon: 0879020222
Dr. Bratan Şukerov Hastanesi (Bulgaristan) 	Sağlık	Sağlık, tedavi hizmetleri	Adres: Bulgaria Bulvarı No: 2, 4700 Paşmaklı Telefon: +359/301/62666 e-mail: mbalsmolyan@abv.bg www.mbalsmolyan.com
Rubella Beauty AD (Bulgaristan) 	Kozmetik	Kozmetik sektörü; Palas'ta (Rudozem) kozmetik ürünleri üretimi	Palas (Rudozem) 4960 Osvobojudenie Cad. 3 Tel. +359 306 5 3067, 45 08 E-mail: office@rubella.eu http://www.rubella.bg/
Ventoni Kozmetik OOD (Bulgaristan) 	Kozmetik	Kozmetik sektörü; Palas'ta (Rudozem) kozmetik ürünleri üretimi	Palas (Rudozem) Tel.: +359 306 5 32 64 e-mail: sales@ventoni.com www.ventoni.com





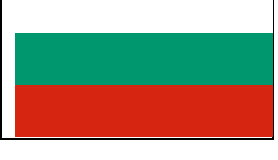

T.C.
FİLİBE BAŞKONSOLOSLUĞU
TİCARET ATAŞELİĞİ

Şirket	Sektör	Faaliyet	İrtibat Bilgileri
Arsy Kozmetik EOOD (Bulgaristan) 	Kozmetik	Kozmetik sektörü; Palas'ta (Rudozem) kozmetik ürünleri üretimi	Palas (Rudozem) Han Krum Cad. 19 Tel.: +359 305 52 36 Arsy_cosmetics@abv.bg
Smolyan Tabak AD (Bulgaristan) 	Tütün ürünleri	Tütün ürünleri üreticisi	Paşmaklı 4700, Trakya Cad. 1 Telefon: 0301 6 28 40
Reya Fish OOD (Bulgaristan) 	Gıda; standart dışı sanayi mutfakları	Dospat barajı kapsamında alabalık vb. balık yetiştiriciliği ve ürünleri; şirketin ayrıca gıda sanayisi için standart dışı donanım (paslanmaz çelikten masalar vb., hattı vakum ve modifiye ortamda yüksek teknoloji paketlenme hattı, midye temizleme makinaları vb.) üretim birimi de bulunmaktadır	Şirket merkezi Sofya'dadır. Sofya, Posta kodu 1574 Prof. Tsv. Lazarov Cad. 13, Ofis 313-315 E-mail: sales@reyafish-bg.com
Chicken Mes OOD (Bulgaristan) 	Gıda	Tavuk eti üreticisi	Paşmaklı, Ostritsa Cad. 35 chickenmes@abv.bg
Kokoimpexs OOD (Bulgaristan) 	Gıda	Gıda sektörü; Paşmaklı'da yumurta ve tavuk eti üretimi	Paşmaklı 4700, İzvorna Cad. 2 Telefon: 030163339 Faks: 030162268 E-mail: kokoimpex@abv.bg
Gerzovitsa OOD (Bulgaristan) 	Gıda	Süt ve süt türünleri; Mandıra	Paşmaklı, Bulgaria Bulvarı 58, Telefon: 030 160 020

T.C.
FİLİBE BAŞKONSOLOSLUĞU
TİCARET ATAŞELİĞİ

Şirket	Sektör	Faaliyet	İrtibat Bilgileri
Devin AD (ABD) 	Gıda; İçecek	Gıda sektörü; Devlin'de mineral su ve meşrubat/ içecek üretimi; şirketin web-sitesinde şirket sahibinin Amerikan menşeli Advent International fonu olduğu belirtiliyor	Şirketin merkezi Sofya'dadır Adres: Sofya 1113, Tintyava Cad. 13 Blok B (B), Giriş A, K:5 E-mail: office@devin-bg.com Faks: 02/ 807 28 48; 02/807 28 68
Mihalkovo AD (Bulgaristan) 	Gıda; İçecek	Gıda sektörü; Devlin'e bağlı Mihalkovo köyünde mineral su ve meşrubat/ içecek üretimi	4820 Mihalkovo köyü, Tel.: +359 885 829 079 Faks: +359 889 393 073 E-mail: tpk@mihalkovo.com Web: www.mihalkovo.com
Rodopi M 91 OOD (Avusturya) 	Tekstil	Spor kıyafet/ hazır giyim üretimi; Avusturyalı Sportalm şirketinin bünyesinde	Madan Adres: Republikanska Cad. No: 1 Telefon: 03082250 Faks: 03082358 e-mail: rodopym91@mail.bg
Tekstar 2012 (Türkiye) 	Tekstil	Tekstil sektörü; Darıdere'de (Zlatograd) ev tekstili üretimi	Startsevo köyü, Darıdere Vasil Levski Cad. 2 Tel. +359 307 320 16 Tel. +359 879 41 00 27 Faks +359 307 320 37 diana@tekstar2012.com
Omeliya EOOD (Bulgaristan) 	Tekstil	Tekstil sektörü; Madan'da konfeksiyon üreticisi	4960 Rudozem, 7 Atanas Burov Str. Tel: +359 (0) 893 491677 e-mail: office.rudozem@omelia.bg
Bulteks OOD (Bulgaristan) 	Tekstil	Tekstil sektörü; Darıdere'de (Zlatograd) çalışma ve koruma kıyafetleri üretimi	Adres: Bulgaria Bulvarı 3, 4980 Darıdere Telefon: 030 712 355

T.C.
FİLİBE BAŞKONSOLOSLUĞU
TİCARET ATAŞELİĞİ

Şirket	Sektör	Faaliyet	İrtibat Bilgileri
Bapa Sport EOOD (Bulgaristan) 	Tekstil	Tekstil sektörü; Palas'ta (Rudozem) spor kıyafetleri üretimi	Adres: 4960 Palas, Stefan Stambolov Cad. 8 Faks: +359/ 306/ 45 28 E-mail: bapa_sport@abv.bg Telefon: +359/ 306/ 33 49
Svoboda 97 AD (Bulgaristan) 	Tekstil	Çalışma kıyafetleri üretimi	Darıdere Adres: Bulgaria Bulvarı 124 Telefon: 030712440 svoboda97@mail.bg
Diel OOD – Çepintsi (Bulgaristan) 	Tekstil	Hazır giyim üretimi	Paşmaklı İli, Çepintsi köyü Asdres: Demokratsia 154 Tel: 29629720 Fax: 9629631 E-mail: pavel@dielsport.com
Vızhod Manufacturing (Bulgaristan) 	Tekstil	Pantolon üretimi	Devin, Kap. Petko Voyvoda Cad. 9 Cep telefonu: 0887 520 350 e-mail: manufacturing@abv.bg
Beloteks 95 EOOD (Bulgaristan) 	Tekstil	Ev tesktili; Beloteks firmasının websitesinde yer alan bilgilere göre şirket Bulgaristan'da kendi dokuma fabrikaları olan en büyük işletmedir.	Bulgaria, Zlatograd 4980, Smolyan district, 1 Progress str. Telephones: +359 3071/2071; +359 894 744 888, Fax:+359 3071/4412, e- mail: belotex95@gmail.com ; belotex95@abv.bg http://www.belotex95.com/
Baron EOOD (Bulgaristan) 	Ayakkabı	Spor ayakkabı üretimi; Asics ve Diadora markalarıyla çalışıyor	Zmeitsa köyü, Devin ilçesi Adres: Çerveno Zname 1 Telefon: 03043426; 029621884

6. BÖLGEDEKİ BAŞLICA EKONOMİK VE TİCARİ KURULUŞLAR

1. Paşmaklı Valiliği

Vali: Nedyalko Slavov

Adres: Bulgaria Bulvarı No: 14, Paşmaklı (Smolyan) 4700

Telefon: +359 301 6 01 92

E-mail: governor@region-smolyan.org

2. Paşmaklı (Smolyan) Ticaret ve Sanayi Odası

Başkan: İvan Raykov

Adres: 4700 Paşmaklı (Smolyan)

Bulgaria Bulvarı 12

Tel/ Fax: 00359 301 2 88 55

E-mail: smcci@mbox.digsys.bg

Kurum Hakkında Bilgiler: Paşmaklı Ticaret ve Sanayi Odası 1992 yılında sivil toplum kuruluşu olarak kurulmuştur. Bulgaristan'da Ticaret ve Sanayi Odaları Fransız usulü olduğundan firmaların üyeliği Türkiye'de ki gibi zorunlu değildir.

3. Bulgaristan İşverenler ve Sanayiciler Konfederasyonu – Paşmaklı Ofisi

Başkan: Kiril Asenov

Telefon: 00359 888 605 060

E-mail: assenov@arexim.bg, kosta_nachev@abv.bg;

Adres: Paşmaklı Kuzey Sanayi Bölgesi, Paşmaklı 4700

Kurum Hakkında Bilgiler: KRİB 2006 yılında kurulan ve iş dünyasını temsil etmeyi ve ihtiyaçlarını dile getirmeyi hedefleyen genç bir yapıdır. Üyelerinin arasında küçükten büyüğe her türlü firma veya birlik yer almaktadır. KRİB'in Yönetim Kurulunda, Lukoil, Aserel-Medet gibi büyük ve bilinen firma yöneticileri bulunmaktadır. Ülkedeki gönüllülük esasına göre çalışan sivil toplum kurumları arasında dikkat çekici bir şekilde faal bir kurum olarak öne çıkmaktadır.

4. Paşmaklı Sanayiciler Odası

Başkan: İvo Tsarev

Adres: Bulgaria Bulvarı 44, Paşmaklı 4700

Tel: 00359 885 828 793

E-mail: rodo@smolyan.info; chamber@smolyan.info

5. Çepelare Tüccarlar, Otelciler ve Restorancılar Birliği

Başkan: Sibi Madankov

Adres: Mujovska Cad. No: 1, Çepelare 4850

Telefon: 00359 9051/21 10

E-mail: tic@chepelare.bg

T.C.
FİLİBE BAŞKONSOLOSLUĞU
TİCARET ATAŞELİĞİ

6. Rodoplu Otelciler ve Restorancılar Birliği

Başkan: Nikola Prodanov

Adres: Bulgaria Bulvarı No: 80, Paşmaklı

Telefon: 00359 301/6-54-48

7. Rodoplar Turist DerneĐi

Başkan: Panteley Memtsov

Adres: Bulgaria Bulvarı No: 14, Ofis 413, Paşmaklı

Telefon: 00359 88 44 22 686, 0301 6 34 20

E-mail: rtar@abv.bg

8. RAPORUN HAZIRLANMASINDA FAYDALANILAN KAYNAKLAR:

1. Paşmaklı (Smolyan) Valiliği:
<http://region-smolyan.org/>
2. Paşmaklı (Smolyan) Belediyesi, Paşmaklı (Smolyan) Belediyesinin Ekonomik ve Sosyal Göstergeleri Analizi:
http://www.smolyan.bg/media/content_files/file/novini/ZLATKA%20-%20OPAK/Pr1_ANALIZ_Smolyan.pdf
3. Paşmaklı (Smolyan) 2014 – 2020 Kalkınma Stratejisi:
http://www.region-smolyan.org/uploads/m/Strategia_OblSm%202014-2020.pdf
4. Bulgaristan İstatistik Enstitüsü, Bölgesel İstatistikler:
<http://nsi.bg/node/797>
5. T.C. Filibe Başkonsolosluğu Ticaret Ataşeliği Raporları
6. Bulgaristan Ekonomi Bakanlığı:
http://www.mi.government.bg/files/useruploads/files/businessenv/sme_rs_1.pdf
7. Paşmaklı iline bağlı belediyelerin web-siteleri
8. Kırcaali Haber Gazetesi:
http://www.kircaalihaber.com/?pid=3&id_news=5346
9. Bulgaristan Ulusal Radyosu:
<http://bnr.bg/tr/post/100207278/bulgaristanin-bilinmeyen-yz--dou-rodoplar>
10. Journey.bg web-sitesi:
<http://en.journey.bg/bulgaria/map.php?region=11>
11. Bulgaristan Ulusal Elektrik Şirketi (NEK EAD), Barajlar ve Çağlayanlar İşletmesi:
<http://www.dams.nek.bg/Default.aspx?item=ebcb84e0-8231-4ba2-b1c6-d266bb6ea5bf>
12. Bulgaristan Capital Dergisi:
http://www.capital.bg/biznes/kompanii/2016/01/24/2691465_germanskata_kostal_shte_inves_tira_15 mln_lv_v/
13. Bulgaristan Gezisi (Bulgaristan'da Gezilecek Yerler) web-sitesi:
<http://www.barkurt.com/2015/10/seytan-bogazi-magarasi-dyavolsko-garlo-bulgaristan/>

T.C.
FİLİBE BAŞKONSOLOSLUĞU
TİCARET ATAŞELİĞİ

14. T.C. Sofya Büyükelçiliği Ticaret Müşavirliği'nin hazırladığı 2014 Bulgaristan Yıllık Ülke Raporu:

<http://www.ekonomi.gov.tr/portal/content/conn/UCM/uuid/dDocName:EK-209089>

15. Bulgar Yazar ve Yeni Bulgaristan Üniversitesi Hocası Evgeniya İvanova'nın Sarı Baba Türbesine ilişkin raporu:

http://www.rodopskistarini.com/2011/05/blog-post_5753.html

16. Rozali Dergisi:

<http://travel.rozali.com/bulgaria/agushevi-konaci-turskoto-nasledstvo.html>

17. Borsa Bilgi Şirketi:

<http://beis.bia-bg.com/index.php?lang=bg&p=searchbeis&selcomp=0>

T.C.
FİLİBE BAŞKONSOLOSLUĞU
TİCARET ATAŞELİĞİ

EK1

Belediyeler

 BANİTE	<p>Belediye Başkanı: Milen Belçev Adres: Banite köyü, Stefan Stambolov Cad. No: 3, posta kodu 4940 Tel.: +359 3025 2220 (100) Yüzölçümü: 301 km² Nüfus: 4 923 kişi http://www.banite.egov.bg</p>
 KARABULAK (BORİNO)	<p>Belediye Başkanı: Mustafa Karaahmed Adres: Karabulak (Borino), Hristo Botev Cad. 1, posta kodu: 4824 Tel.: +359 3042 2040 Yüzölçümü: 173 km² Nüfus: 3 597 kişi http://www.borino.bg/</p>
 DOSPAT	<p>Belediye Başkanı: Müh. Elin Radev Adres: Dospat, Pırvi May Cad. 3, posta kodu 4831 Tel.: +3593045 2310 Yüzölçümü: 283 km² Nüfus: 9 116 kişi http://www.dospat.bg</p>
 DEVİN	<p>Belediye Başkanı: Krasimir Daskalov Adres: Devin, Drujba Cad. 1, posta kodu 4800 Tel.: +359 3041 2174 Yüzölçümü: 574 km² Nüfus: 13 539 kişi http://www.devin.org/</p>
 DARIDERE (ZLATOGRAD)	<p>Belediye Başkanı: Miroslav Yaņev Adres: Daridere (Zlatograd), Stefan Stambolov Cad. 1, posta kodu 4980 Tel.: +359 3071 25 51 Yüzölçümü: 172 km² Nüfus: 12 321 kişi http://www.zlatograd.bg</p>

T.C.
FİLİBE BAŞKONSOLOSLUĞU
TİCARET ATAŞELİĞİ

 <p style="text-align: center;">MADAN</p>	<p>Belediye Başkanı: Fahri Molaysenov Adres: Madan, Obedinenie Cad. 14, posta kodu 4900 Tel.: +35930898220 Yüzölçümü: 175 km² Nüfus: 12 276 kişi http://www.madan.bg/</p>
 <p style="text-align: center;">UZUNDERE (NEDELİNO)</p>	<p>Belediye Başkanı: Boyan Kehayov Adres: Nedelino, Al. Stamboliyski 104, posta kodu 4990 Tel.: + 359 3072 8801 Yüzölçümü: 102 km² Nüfus: 7 221 kişi http://nedelino.bg/</p>
 <p style="text-align: center;">RUDOZEM</p>	<p>Belediye Başkanı: Rumen Pehlivanov Adres: Rudozem, Bulgaria Bulvarı 15, posta kodu 6490 Tel.: + 359306 99199 Yüzölçümü: 183 km² Nüfus: 10 069 kişi http://www.rudozem.bg</p>
 <p style="text-align: center;">ÇEPELARE</p>	<p>Belediye Başkanı: Slavka Çakırova (Ms.) Adres: Çepelare, Belomorska Cad. 44B (Б), posta kodu 4850 Tel.: +35930518280 Yüzölçümü: 376 km² Nüfus: 7 245 kişi http://www.chepelare.org/</p>
 <p style="text-align: center;">PAŞMAKLI (SMOLYAN)</p>	<p>Belediye Başkanı: Nikolay Melemov Adres: Paşmaklı (Smolyan), Bulgaria Bulvarı 12, posta kodu 4700 Tel.: + 359301/67-600 Yüzölçümü: 854 km² Nüfus: 41 452 kişi http://www.smolyan.bg/</p>

T.C.
FİLİBE BAŞKONSOLOSLUĞU
TİCARET ATAŞELİĞİ

Barış YENİÇERİ
Ticaret Ataşesi

Türkiye Cumhuriyeti Filibe Başkonsolosluğu Ticaret Ataşeliği
Adres: Filip Makedonski 10, Filibe (Plovdiv) 4000, Bulgaristan
Tel.: 00359 32/ 275 185 -186
Faks: 00359 32/ 275 185
www.ekonomi.gov.tr
e-mail: filibe@ekonomi.gov.tr
Facebook: T.C. Filibe Ticaret Ataşeliği
Twitter: TCFilibeTA

Raporu Hazırlayan: Uzman Kanariya Redzhebova

İlave etmek istediğiniz konular ve öneriler için Ataşeliğimize e-mail adresimiz üzerinden ulaşabilirsiniz: **filibe@ekonomi.gov.tr**